

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการคิดยาและสารเสพติด เป็นปัญหาที่มีผลกระทบอย่างมาก ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง การท่องเที่ยว การแพทย์และสาธารณสุข ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ ในประเทศไทยปัญหาสิ่งเสพติดได้เพิ่มขึ้นทั้งขนาดและความรุนแรง มีความยุ่งยากซับซ้อนซับซ้อนตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม โดยคุกคามเข้าสู่ ชุมชน สถานประกอบการ โรงเรียน และสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ แม้ว่าจะได้มีการปราบปราม การรณรงค์ โดยวิธีการต่าง ๆ มาโดยตลอด แต่สถานการณ์ของปัญหาเสพติดก็ยังไม่ดีขึ้น

ปัญหาการคิดสิ่งเสพติด เป็นปัญหาสาธารณสุขที่มีลักษณะระบอบต่างจากการระบอบของโรคภัยไข้เจ็บอื่น ๆ เป็นปัญหาที่มีลักษณะคล้ายกับการระบาดของอาชญากรรม คือ อาจเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มคนซึ่งก่อให้เกิดการเลียนแบบ หรือเรียนรู้ถึง ความประพฤตินิยมซึ่งแตกต่างไปจากบรรทัดฐานของสังคม ทำให้อาจมองได้ว่าปัญหาเสพติดเป็นปัญหาของสังคม ซึ่งในความเป็นจริงปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกันทั้งทางร่างกายและ จิตใจ สาเหตุของการคิดยาเสพติด มีสาเหตุผสมผสานกันหลายประการ ทั้งนี้ยังไม่สามารถสรุปได้ อย่างแน่ชัดว่าสาเหตุที่แท้จริงมาจากไหน

1.1.1 สภาพปัญหาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

จากผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกสาขาอาชีพใช้ยาเสพติดที่หลากหลาย จำนวนมากน้อยตามลักษณะของงานแต่ละสาขาอาชีพ ผู้ใช้แรงงานจำเป็นต้องใช้ยากระตุ้นประสาทเพื่อช่วยให้การทำงานได้ต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาอันไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย ซึ่งเป็นการยอมรับกันในกลุ่มว่า ยาดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญ และจำเป็นต่อการทำงานเพื่อการดำรงชีพซึ่งปัจจุบันรูปแบบการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาทโดยเฉพาะ ยาบ้าซับซ้อนขึ้น กล่าวคือนอกจากจะมีคนที่ใช้เพื่อทำงานได้มากเพื่อเพิ่มรายได้แล้ว ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่ง ใช้ยาบ้าเพื่อให้ร่างกายที่อ่อนเพลียจากการเที่ยวหาความสำราญหลังเลิกงาน สามารถฟื้นทำงานได้ตามปกติในวันรุ่งขึ้น หรือแม้แต่ใช้ยาบ้าเพื่อเอาชนะในการแข่งขันกีฬาที่มีเงินพนันเป็นเดิมพัน

1.1.2 สถานการณ์ด้านยาเสพติดในสถานประกอบการจังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานีมีสถานประกอบการ 1,549 แห่ง มีจำนวนลูกจ้างทั้งสิ้น 21,072 คน จากการสำรวจข้อมูลผู้ติดสารเสพติดในสถานประกอบการตามแบบสำรวจข้อมูลสถานการณ์ ปัญหา

ยาเสพติดในสถานประกอบการ (แบบ สร. 4) ผลการสำรวจปี 2545 ทำการสำรวจสถานประกอบการ ในจังหวัดปัตตานีทั้งสิ้น 533 แห่ง พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นธุรกิจบริการ จำนวน 208 แห่ง ร้อยละ 39.02 รองลงมาคือ อุตสาหกรรมประมงและต่อเนื่อง จำนวน 110 แห่ง ร้อยละ 20.64 และธุรกิจขายปลีกจำนวน 82 แห่ง ร้อยละ 15.38

จำนวนลูกจ้างในสถานประกอบการ มีจำนวนทั้งสิ้น 12,358 คน พบว่า เป็นแรงงานต่างด้าว จำนวน 949 คน คิดเป็นร้อยละ 7.68 จำนวนตามลักษณะการจ้างงาน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการจ้างงานรายเดือน คิดเป็นร้อยละ 93.21 รองลงมาเป็นการจ้างแบบรายวัน คิดเป็นร้อยละ 22.14

ผลการสำรวจสภาพความเดือดร้อนของลูกจ้างและเจ้าของสถานประกอบการจากปัญหาเสพติดในจังหวัดปัตตานี พบว่า ร้อยละ 97.94 ไม่ได้ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาเสพติด ร้อยละ 1.50 ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งปัญหาความเดือดร้อนอันดับ 1 คือ การลักทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 50.00

จำนวนลูกจ้างผู้โช้ยาเสพติด หรือการโช้ยาในทางที่ไม่ถูก จำแนกตามประเภทยาเสพติด พบว่า มีการโช้ยาเสพติดประเภทสารระเหยมากที่สุด ร้อยละ 10.51 รองลงมาคือ ยาบ้าและแวเลียมในสัดส่วนที่เท่ากันคิดเป็น ร้อยละ 9.01 (สำนักงานสวัสดิการคุ้มครองแรงงานจังหวัดปัตตานี มิ.ย. 2545)

นอกจากข้อมูลดังกล่าวแล้ว ยังมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติด ทั้งในด้านการบำบัดรักษาและกีด และซึ่งมีข้อมูลจากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดปัตตานี และตำรวจภูธรจังหวัดปัตตานี ที่น่าสนใจ ดังนี้

1) ข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดปัตตานี

ข้อมูลจากทะเบียนผู้รับการบำบัดยาเสพติดของจังหวัดปัตตานี ปีงบประมาณ 2544 (ต.ค. 43 -ก.ย. 44) พบว่า ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดปัตตานี จำนวน 1,120 คน ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอยู่ระหว่าง 20 - 30 ปี ร้อยละ 57.14 รองลงมาอายุ 30 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 40.98 และประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 27.68 และพบว่าผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษา ส่วนใหญ่เสพยาเสพติดประเภทเฮโรอีน ร้อยละ 73.75 รองลงมาเป็นสารเสพติดประเภทยาบ้า ร้อยละ 15.09 กัญชา ร้อยละ 6.52 นอกจากนั้นเป็นสารเสพติดประเภทอื่นๆ และจากข้อมูล ผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดปัตตานี ปี 2545 (ต.ค. 44 - มิ.ย. 45) พบว่า ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดปัตตานี จำนวน 48 คน ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี ร้อยละ 47.68 รองลงมาอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 27.64 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 96.31 ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ติดสารเสพติดประเภทเฮโรอีนร้อยละ 52.22 รองลงมาคือเป็นสารเสพติดประเภทยาบ้า ร้อยละ 38.19

เมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้านการบำบัดในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน พบว่า มีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก แต่มีแนวโน้มของผู้ติดยาเสพติดประเภทยาบ้าเพิ่มมากขึ้น

2) ข้อมูลคดียาเสพติดของตำรวจภูธรจังหวัดปัตตานี

จากข้อมูลจากสถิติการจับกุมยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ในปี 2544 โดยพบว่า มีผู้ถูกจับกุมยาเสพติด จำนวน 1,019 ราย ยาเสพติดถูกจับกุมสูงสุด คือ กัญชา จำนวน 520 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.03 รองลงมาคือ ยาบ้า จำนวน 254 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.93 สารระเหย จำนวน 104 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.21 และเฮโรอีน จำนวน 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.54 และจากสถิติการจับกุมยาเสพติดตั้งแต่เดือนมกราคม -มิถุนายน 2545 พบว่า มีผู้ถูกจับกุมคดียาเสพติดสูงสุด คือ กัญชา จำนวน 207 ราย รองลงมาคือ ยาบ้า จำนวน 108 ราย ยาแก้ไอ 46 ราย และสารระเหยอื่นๆ จำนวน 41 ราย

เมื่อเปรียบเทียบผลการจับกุมตามชนิดของยาเสพติด แต่ละช่วงระยะเวลาจะเห็นว่า ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในปี 2545 มีการจับกุมยาแก้ไอเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากยาแก้ไอเป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มวัยรุ่นทางภาคใต้ตอนล่าง เนื่องมีการลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายจากประเทศเพื่อนบ้าน ราคาของยาเสพติดชนิดนี้ถูกกว่ายาเสพติดชนิดอื่น และยังหาซื้อได้ง่ายอีกด้วย

รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 กำหนดนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นนโยบายเร่งด่วน ภายใต้หลักการดำเนินนโยบาย การป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด และวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 เรื่อง แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด โดยใช้ หลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด การดำเนินงานเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายา โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา และให้ความสำคัญแก่การป้องกัน โดยเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชน เพื่อลดอุปสงค์ด้านยาเสพติดควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดรักษา พันฟูสมรรถภาพผู้ติดยา การปราบปรามอย่างเด็ดขาด จริงจัง เพื่อลดปริมาณอุปทานยาเสพติด โดยการใช้แนวทางพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด และเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 รัฐบาลได้ประกาศสงครามขั้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติด โดยการรวมพลังของประชาชนทุกหมู่เหล่า ในการต่อต้านและเอาชนะยาเสพติดในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ กำหนดให้วันที่ 2 ธันวาคม 2546 เป็นวันประกาศเอาชนะยาเสพติดทั่วประเทศ เพื่อน้อมเกล้าถวายเป็นพระราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2546

จากสภาพความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา และแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดดังกล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับภารกิจของ

กระทรวงแรงงาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษา เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของการก่อเกิดคนโยบาย และความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการของจังหวัดปัตตานีตามแนวยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาของการก่อเกิดคนโยบายยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อ ศึกษากระบวนการ และผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการของจังหวัดปัตตานี ตามแนวยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษากระบวนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการของจังหวัดปัตตานี
2. ขอบเขตด้านระยะเวลาศึกษาภายในปีงบประมาณ 2546 (1 ตุลาคม 2545 - 30 กันยายน 2546)

1.4 กรอบแนวคิดและวิธีการศึกษา

ศึกษาการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสถานประกอบการในจังหวัดปัตตานีตามแนวยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาโดยการศึกษาจากเอกสารเป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จาก กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หนังสือ บทความ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการของหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานในจังหวัดปัตตานี เพื่อนำมาวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยการศึกษาตามข้อสรุปจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดในการศึกษา ดูความสมบูรณ์ของข้อมูล ว่าสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์หรือไม่ นำข้อมูลมาแยกประเด็น จัดหมวดหมู่ แล้วนำเสนอในรูปแบบบรรยาย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของการก่อเกิดคนโยบายยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด
2. ทำให้ทราบความสำเร็จและกระบวนการนำคนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ ในจังหวัดปัตตานี
3. ทำให้สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา ไปปรับปรุงการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการในจังหวัดปัตตานี ในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลกับการนำนโยบายยุทธศาสตร์ลงสู่ปฏิบัติเพื่อเอาชนะยาเสพติดไปปฏิบัติ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

- 2.1 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์การ
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กำหนดความหมายของยาเสพติดให้โทษไว้ว่า คือ สารเคมี หรือวัตถุใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น

- 1) ผู้ที่เสพยาต้องเพิ่มปริมาณการเสพยามากขึ้นเป็นลำดับ
- 2) ผู้ที่เสพยาจะเกิดอาการถอนยา เมื่อหยุดใช้ยา หรือขาดยา
- 3) ผู้ที่เสพยาจะเกิดความต้องการเสพทั้งร่างกาย และจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา
- 4) ผู้ที่เสพยาจะมีร่างกายที่ทรุดโทรมลง

2.1.1 ประเภทของยาเสพติดให้โทษ

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้แบ่งยาเสพติดให้โทษออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 ได้แก่ เฮโรอีน อีเทอร์พีน ฯลฯ จัดเป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง

ประเภทที่ 2 ได้แก่ ฟีน มอร์ฟีน โคคาอีน โคฟีนิลออกซิเลท เอทิลมอร์ฟีน ฯลฯ จัดเป็นยาเสพติดให้โทษทั่วไป

ประเภทที่ 3 ได้แก่ ยาแก้ไอ ยาแก้ท้องเสียที่มีฝิ่น โคคาอีน หรือโคฟีนิลออกซิเลท เป็นส่วนผสม ฯลฯ จัดเป็นยาเสพติดให้โทษชนิดที่เป็นตำรับยาที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมผสมอยู่

ประเภทที่ 4 ได้แก่ อะเซติลแอนไฮโดรด์ อะเซติลคลอไรด์ ฯลฯ จัดเป็นสารเคมีที่

ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 หรือประเภทที่ 2

ประเภทที่ 5 ได้แก่ พืชกัญชา พืชกระท่อม เห็ดขี้ควาย จัดเป็นยาเสพติดให้โทษที่มีเข้าข่ายในประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 4

นอกจากนั้น มีการจำแนกตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท เป็น 4 ประเภท คือ

1) ประเภทกดประสาท ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน โคลีนีน ขานอนหลับ ยาระงับประสาท ยาแก้ลมประสาท เครื่องดื่มมีน้ำตาลทุกชนิด สารระเหย เช่น ทินเนอร์ แอลกอฮอล์ น้ำมันเบนซิน กาว เป็นต้น มักพบว่าผู้เสพยาเสพติดมีร่างกายซูบซีด ผอมเหลือง อ่อนเพลีย ฟุ้งซ่าน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย

2) ประเภทกระตุ้นประสาท ได้แก่ ยาบ้า ยาอี กระท่อม โคลเคน มักพบว่าผู้เสพยาจะมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย จิตสับสนหวาดระแวง บางครั้งมีอาการคลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เช่น ทำร้ายตนเอง หรือนำผู้อื่น เป็นต้น

3) ประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี และเห็ดขี้ควาย เป็นต้น ผู้เสพยาจะมีอาการหลอนประสาท ฝันเพื่อง เห็นแสงวิจิตรพิสดาร หูแว่ว ได้ยินเสียงประหลาดหรือเห็นภาพหลอนที่น่าเกลียดน่ากลัว ควบคุมตนเองไม่ได้ ในที่สุดมักป่วยเป็นโรคจิต

4) ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน คือทั้งกระตุ้น กด และหลอนประสาทร่วมกัน ได้แก่ กัญชา ผู้เสพยาจะมีอาการหวาดระแวง ความคิดสับสนเห็นภาพลวงตา หูแว่ว ควบคุมตนเองไม่ได้ และป่วยเป็นโรคจิตได้

2.1.2 การสังเกตผู้ติดยาเสพติด

ยาเสพติดเมื่อเกิดอาการเสพติดแล้ว จะมีผลกระทบต่อร่างกาย และจิตใจ ซึ่งทำให้ลักษณะ และความประพฤติของผู้เสพเปลี่ยนไปจากเดิม อาจสังเกตได้ คือ

- 1) ร่างกายทรุดโทรม ซูบผอม
- 2) อารมณ์ฉุนเฉียว หรือเจ็บขริบคิดปกติ จึงมักพบผู้เสพยาติชอบทะเลาะวิวาท หรือทำร้ายผู้อื่น ในทางกลับกันบางคนชอบแยกตัวอยู่คนเดียว และหนีออกจากพรรคพวกเพื่อนฝูง
- 3) ถ้าผู้เสพเป็นนักเรียนมักพบว่า ผลการเรียนต่ำลง ถ้าเป็นคนทำงานมักพบว่า ประสิทธิภาพของงานจะลดลง หรือไม่ยอมทำงาน
- 4) ใส่เสื้อแขนยาวตลอดเวลา เพื่อปกปิดรอยเข็มฉีดยาตรงท้องแขนด้านใน หรือรอยกรีดตรงต้นแขนด้านใน
- 5) ติดต่อกับเพื่อนแปลกๆ ใหม่ๆ ซึ่งมีพฤติกรรมผิดปกติ
- 6) ขอลเงินจากผู้ปกครองเพิ่ม หรือยืมเงินจากเพื่อนฝูงเสมอเพื่อนำไปซื้อยาเสพติด
- 7) ขโมย ฉกชิง วิ่งราวเพื่อหาเงินไปซื้อยาเสพติด
- 8) ผู้ติดยาเสพติดบางชนิด เช่น เฮโรอีน จะมีอาการอยากยา บางคนมีอาการรุนแรงขั้น

ลงแดง

2.1.3 สาเหตุที่เริ่มมีพฤติกรรมใช้สารเสพติดในประเทศไทย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2545:34) ได้รายงานไว้ว่า เมื่อสิ้นปี 2536 มีผู้ติดสารเสพติดอย่างน้อย 1.27 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ของประชากรไทย โดยมีผู้ติดสารระเหยมากที่สุด คือประมาณ 0.41 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 32 ของผู้ติดยาเสพติดทุกประเภทยาบ้า ร้อยละ 20 หากเรียงลำดับประมาณการประเภทผู้ติดยาเสพติด จากจำนวนมากไปหาน้อย จะได้ดังนี้ สารระเหย กัญชา ยาบ้า เฮโรอีน และฝิ่น สำหรับสาเหตุที่เริ่มใช้ยาเสพติดตามที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ประมวลไว้ มีหลายประการดังต่อไปนี้

1) ครอบครัว เช่นครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่น ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว ผู้ติดสารเสพติด หรือติดยาในครอบครัว หรือครอบครัวค้ายาเสพติด ทำให้เกิดความกดดัน ไม่เท่าเทียมกันของพี่กับน้อง พ่อแม่ลำเอียง และแสดงกิริยารังเกียจ คำหยาบ หรือพ่อแม่มีภารกิจมาก ห่างเหิน ไม่มีเวลาดูแลลูก ทำให้เกิดความน้อยใจ ขาดความสุข จึงค้นหาคำช่วยยาเสพติด หรือครอบครัวที่ใช้ระบบรุนแรง เช่นทุบตี คุกคาม ทำร้ายร่างกาย หรือทารุณกรรมทางจิตใจ เช่นถูกประณาม ส่วนมากจะเริ่มดื่มที่วัยเด็ก จึงไม่อยากอยู่บ้าน ต้องการออกนอกบ้าน อาจเป็นเส้นทางให้ไปพบกับเพื่อนกลุ่มที่ใช้ยาเสพติดได้ หรืออาจเป็นทางให้ตัดสินใจจับความกลุ่มด้วยยาเสพติด

2) สาเหตุทางจิตใจ เช่น รู้สึกว่าความมีคุณค่ามันคงในตนเองต่ำ บุคลิกภาพ ปัญหาทางอารมณ์ กลุ่มใจ มีปัญหาวิกฤติเฉพาะหน้า เช่นตกงาน เรียนหนังสือไม่ได้ เมื่อคิดแล้วจิตใจไม่เข้มแข็ง ไม่รู้วิธีหาทางออก หรือหาทางรับความช่วยเหลือ ไม่รู้วิธีจัดการกับปัญหาหรือมีความฝังใจกับเรื่องอารมณ์และจิตใจ หรือเกิดจากเรื่องทางจิตวิทยาสังคม คือเครือข่ายในกลุ่มเพื่อนเขาเสพติด ตนเองต้องเสพติด เพราะกลัวจะเข้ากลุ่มไม่ได้

3) ตามเพื่อน เช่นเพื่อนชวน ปฏิเสธคนไม่เป็น อิทธิพลจากเพื่อน คบเพื่อนไม่ดี อยากลองบ้างเนื่องจากความตึกคะนอง

4) สถานที่แวดล้อมและสังคม เช่นอยู่ในชุมชนที่มีผู้ติดยาเสพติด และค้ายาเสพติด มีแหล่งซื้อได้ง่าย หรืออยู่ในสถาบันการศึกษาที่มีคนในนั้นใช้ยาเสพติดกันมาก หรือทำงานในสถานบันเทิงที่มีบูหรี่ หรือสุรามา

5) ผู้ให้คำปรึกษา เมื่อมีปัญหาไม่มีใครรับฟัง หรือให้คำแนะนำ หรือไม่มีช่องทางหาแหล่งที่จะเข้ามาช่วย ขาดความรู้แหล่งข้อมูล หรือไม่ต้องการปกปิด เพราะยังหาคนไว้ใจที่จะระบายความคับแค้นใจไม่ได้ อยากหนีสภาพปัจจุบัน มองไม่เห็นอนาคตจึงเสพยาเพื่อประชดชีวิต

6) เพื่อการทำงาน เช่นผู้ขายบริการทางเพศ ใช้ยาเสพติดในการสร้างอารมณ์ก่อนออกทำงาน หรือบังคับร่างกายไม่ให้หลับ ทำงานได้ยาวนานหลายชั่วโมงติดต่อกัน หรือให้ออกกำลังกายแบกหามให้ทนทาน จึงใช้ยาเสพติด เช่นยาบ้า หรือใช้สารกล่อมประสาท เมื่อต้องเดิน โชว์พิเศษ ในกลุ่มผู้ทำงานในสถานบันเทิง

2.1.4 ประเภทของยาเสพติดที่แพร่ระบาด

- 1) ยาบ้าหรือแอมเฟตามีน มีการใช้ในกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน ที่ต้องทำงานหนัก หรือทำติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ต้องการมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันจากผลการจับกุมผู้จำหน่ายยาบ้า มีแนวโน้มการจำหน่ายยาบ้าเพิ่มสูงขึ้น
- 2) กัญชา เป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดรุนแรงรองลงมา มีการแพร่ระบาดอยู่ทั่วไป ทั้งในเขตชุมชนเมือง และชนบท เนื่องจากมีราคาถูก หาซื้อเสฟได้ง่าย ผู้เสฟติดกัญชาส่วนใหญ่จะไม่นิยมเข้ารับการบำบัดรักษา เพราะเห็นว่าเป็นยาเสพติดประเภทไม่ร้ายแรง
- 3) เฮโรอีน เป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะชุมชนเมือง เขตเทศบาล และพื้นที่ใกล้เคียง บริเวณที่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงคือบริเวณท่าเทียบเรือ และชุมชนแออัด ที่เป็นที่พักของกลุ่มผู้ใช้แรงงานประมง เนื่องจากมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายสะดวกกว่าที่อื่น
- 4) สารระเหย เป็นสารเสพติดที่แพร่ระบาดทั่วไป ทั้งในเมือง และชนบท โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา แหล่งชุมชนต่างๆจะมีผู้เสฟสารระเหย เพราะมีราคาถูก หาซื้อได้ง่าย การเสฟไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องหลบซ่อน รวมทั้งไม่ค่อยเห็นถึงอันตราย และผู้เสฟติดสารระเหยก็ไม่ค่อยสร้างปัญหาความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น เพราะผู้เสฟไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเหมือนยาเสพติดชนิดอื่นๆ
- 5) ยาแอกซ์ตาจี หรือยาอี มีการแพร่ระบาดในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ เช่น ห้องอาหาร ดิสโก้เทค คอฟฟี่ชอป ตามโรงแรมต่าง ๆ เมื่อเสฟเข้าไปแล้วจะทำให้มีอาการมึนงงเพี้ยนเพี้ยน มีการแพร่ระบาดอยู่ในวงจำกัด

2.1.5 กลุ่มผู้ขายยาเสพติด

กลุ่มลูกเรือประมง เป็นกลุ่มที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดสูง ควบคุมปัญหาได้ยาก เพราะไม่มีหลักแหล่งที่อยู่แน่นอน ยาเสพติดที่ใช้คือ กัญชา ยาบ้า และเฮโรอีน

กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กรรมกรรับจ้าง กลุ่มรถจักรยานยนต์รับจ้าง ผู้ขับรถยนต์บรรทุก ผู้รับจ้างขนสินค้า โดยเฉพาะยาบ้าในช่วงที่งานเร่งรีบ หรือบางคนรับจ้างงานหลายที่ในคราวเดียวกัน ทั้งกลางวันและกลางคืน ซึ่งทำให้ทำงานได้นานขึ้น แต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก

กลุ่มอาชีพหญิงบริการ จำเป็นต้องอาศัยยาเสพติดบางชนิดเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะยาเสพติดประเภทยาแก้ปวดประสาทชนิดต่างๆ เช่น เหล้าแห้ง ยานอนหลับ

กลุ่มนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนในสถานศึกษา ที่อยู่ในบ้านเช่า หอพัก ที่ขาดการควบคุมดูแล ทำให้บางคนมีโอกาสติดยาเสพติดในที่สุด ยาเสพติดที่ใช้ได้แก่ กัญชา ยาบ้า และเฮโรอีน

กลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา เยาวชนที่ว่างงาน ไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง หรือมีช่วงเวลาทำงานไม่เต็มวัน โดยเฉพาะตามชุมชนต่าง ๆ หรือตามชนบททั่วไป การที่ไม่ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ทำให้มีเวลาว่าง และมักจับกลุ่มกันมั่วสุมยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สารระเหย กัญชา และเฮโรอีน

2.1.6 ผลกระทบของปัญหายาเสพติด

อริญ สุวรรณบุปผา (2533: 88) ได้กล่าวว่า ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ “เป็นภัยคุกคาม กัดกร่อน บ่อนทำลาย “ ประเทศไทยส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งต่อปัจเจกบุคคล และสังคม ส่วนรวมในมิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ผลกระทบต่อตัวบุคคล

ยาเสพติดทุกชนิด จะมีผลโดยตรงกับร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพ และสุขภาพอนามัย กรณีผู้ใช้ยาเสพติดชนิดฉีด จะมีโอกาสติด และแพร่เชื้อเอดส์ถึงร้อยละ 50 นอกจากนี้ ตัวยาบางตัว เช่น แอมเฟตามีน หากมีการใช้ต่อเนื่องในระยะยาวจะส่งผลกระทบต่อจิตประสาทส่วน กลาง ทำให้สมองเสื่อม โดยเฉพาะเด็ก และเยาวชน ทำให้ผู้เสพยาเสพติดมีความสับสน นอนไม่หลับ รวมถึง พฤติกรรมความรุนแรงต่างๆ

- ผู้ติดยาจะ ไม่ได้รับการยอมรับ และถูกจำกัดสิทธิทางกฎหมายในการสมัครเป็น ผู้แทน หรือสมาชิกทางการเมือง รวมทั้งการเข้ารับราชการ

- ผู้ใช้สารเสพติดที่เป็นผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มที่จับขี้รถบรรทุก และผู้ที่ทำงาน อยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม มักปฏิบัติงานด้วยความประมาท ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และอุบัติเหตุที่นำไปสู่ ความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

2) ผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม

- ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้าน นำไปสู่ความ ผูกยากขัดแย้ง แยกแยก และสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา

- ปัญหายาเสพติดได้ก่อให้เกิดความหวาดระแวงจากประชาชน และสังคมใน วงกว้างเนื่องจากเกรงว่าบุตรหลานจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือถูกประทุษร้ายจากผู้เสพยา ที่มีอาการผิดปกติทางจิต

- ผู้ติดยา มักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่ง อดขามูข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนัน และอาชญากรรมต่าง ๆ

- สำหรับผู้ค้าและผู้เสพยาซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและถูกดำเนินการ ตามกฎหมาย จะส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้าน เศรษฐกิจและสังคม

3) ผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ

- ติดยาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นภาระต่องานกระบวนการยุติธรรมทั้ง ระบบตั้งแต่ในระดับตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และการคุมประพฤติ นำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย การขยายงาน ขยายอัตรากำลัง และขอผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น และการก่อสร้างสถานที่รองรับ ล้วนแต่มี ผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของรัฐที่เพิ่มสูงขึ้น และทำให้เกิดคดีอื่น ๆ เกิดความล่าช้า

- นอกจากนี้ปัญหาสุขภาพจิตได้ก่อให้เกิดทุจริต คอร์รัปชัน โดยเฉพาะการทุจริตต่อหน้าที่ การรับสินบน การกลั่นแกล้งริดไถ แสวงหาผลประโยชน์จากผู้ที่ทำความผิด ซึ่งทำให้ประชาชนและสังคม เกิดความไม่ศรัทธา และเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4) ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และการคลังของประเทศ

- การผลิตและการค้ายาเสพติด จัดเป็นกลุ่มธุรกิจและเศรษฐกิจนอกกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดการผลิต แม้ว่าการค้ายาเสพติดบางส่วนจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และสร้างรายได้เมื่อมีการขาย แต่ก็ เป็นรายได้ของคนบางกลุ่มที่กระทำผิดกฎหมาย และเอารัคเอาเปรียบสังคม

- ธุรกิจการค้ายาเสพติดได้ก่อให้เกิดการสูญเสียเงินตราแก่กลุ่มผู้ผลิตที่อยู่ภายนอกประเทศจำนวนมาก ซึ่งจากการศึกษาวิจัยศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2540 พบว่าเศรษฐกิจการค้ายาเสพติดมีมูลค่าระหว่าง 28,000 – 33,000 ล้านบาท

- ปัญหาสุขภาพจิตทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมาก เพื่อใช้ในการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษา และฟื้นฟู แทนที่จะนำไปดำเนินการด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น เช่น การศึกษา การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ

- ปัญหาสุขภาพจิตส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เพราะทำให้ภาครัฐ และเอกชน ต้องสูญเสียทรัพยากรในการป้องกันแก้ไขโดยไม่จำเป็น รวมทั้งกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์ เพราะยาเสพติดมีส่วนทำลายพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสมองของแรงงานที่จะเป็นพลังของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการความรู้และพลังปัญญาเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ

5) ผลกระทบต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ

- ผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบค ระหว่างวันที่ 1-4 พฤศจิกายน 2542 พบว่า ประชาชนร้อยละ 31.7 เห็นว่ายาเสพติดเป็นปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ โดยมีความสำคัญเป็นอันดับ 2 รองจากปัญหาดักลอบเข้าเมืองของชาวต่างชาติ สาเหตุเนื่องจากปัญหาสุขภาพจิตได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทั้งภายในและนอกประเทศ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งผลิตยาเสพติด

- การแพร่ระบาดของยาเสพติด จะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง และเกียรติภูมิของประเทศไทย ไม่เป็นที่ไว้วางใจของนานาชาติในด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินทำให้ไม่กล้าเข้ามาท่องเที่ยวหรือลงทุนทางการค้า และธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ประเทศคู่แข่งฉวยโอกาสในการโจมตีประเทศไทย

จากการติดตามผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พอจะสรุปได้ว่า แม้ว่าทุกฝ่ายจะพยายามแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตอย่างเต็มที่ แต่มีลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ ขาดการประสานงานอย่างจริงจัง และเน้นการทำงานในเชิงรับ หรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานมีปัญหา และข้อจำกัดหลายประการ ประกอบกับสถานการณ์ด้านยาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้

ปัญหาดังกล่าวขยายตัวอย่างรวดเร็ว กลายเป็นภัยคุกคามคนไทยและสังคมไทย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน “วิธีคิด และวิธีดำเนินงาน” ใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2.1.7 ผลกระทบของปัญหาสุขภาพจิตในสถานประกอบการ

ปัญหาสุขภาพจิตในสถานประกอบการนับเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ผลอันเนื่องมาจากปัญหาการใช้ยาเสพติดของผู้ใช้แรงงานส่งผลกระทบต่อ ผู้ใช้แรงงาน นายจ้าง ผู้ประกอบการ และประชาชน ผู้บริสุทธิ์

ประชาชนผู้บริสุทธิ์ จำนวนมาก ได้รับอันตรายถึงขั้นเสียชีวิต พิกار และสูญเสียทรัพย์สินจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้ยาเสพติดของผู้ใช้แรงงาน เช่น อุบัติเหตุบนถนนหลวง ส่วนมากเกิดจากคนขับรถกินยาบ้าหรือยาเสพติดบางชนิดในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในการขนส่งสินค้าประเภทต่าง ๆ ผู้ใช้แรงงานหรือแม้แต่ผู้บริสุทธิ์ในสถานประกอบการอาจสูญเสียชีวิตหรือพิการได้ อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานของผู้ใช้แรงงาน ที่ใช้ยาเสพติดขณะปฏิบัติหน้าที่

ผู้ใช้แรงงานนอกจากจะได้รับผลร้ายทางด้านร่างกาย และจิตใจจากการใช้ยาเสพติดต่าง ๆ โดยตรงแล้ว ยังอาจถูกไล่ออกจากงานได้เนื่องจาก ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ฝ่าฝืนระเบียบของสถานประกอบการ ครอบครัวยังอยู่เบื้องหลังพลอยได้รับความเดือดร้อนอีกด้วย และที่สำคัญผู้ใช้แรงงานที่ใช้ยาเสพติดยังเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมกับบุตรหลานในครอบครัวของผู้ใช้แรงงานเอง สำหรับเจ้าของสถานประกอบการย่อมได้รับผลเสียหายโดยตรงจากการใช้ยาเสพติดของผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการของตนเอง ดังนี้

- 1) ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ใช้แรงงานลดลง
- 2) ผลผลิตลดลง
- 3) เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน และความเสียหายอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการ
- 4) เพิ่มค่าใช้จ่ายในการชดเชยค่าเสียหาย
- 5) เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลอาการเจ็บป่วยทั่วไปที่เกิดจากการเสพยาเสพติด
- 6) ปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน
- 7) ปัญหาโจรกรรมทรัพย์สินในสถานประกอบการ
- 8) ปัญหาการเพิ่มภาระการบริหารงานบุคคลอันเนื่องมาจากผู้ใช้แรงงานมีปัญหาการใช้ยาเสพติด
- 9) ปัญหาภาพพจน์ขององค์กรที่มีปัญหาสุขภาพจิต

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์การ

2.1.1 ความหมายของการบริหาร

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการบริหารไว้มากมาย แต่ผู้วิจัยจะนำมาเสนอในที่นี้เพียงบางทัศนะ ดังนี้

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2523 : 15) กล่าวว่า การบริหาร เป็นการบริการประเภทหนึ่งที่จะช่วยให้กลุ่มบุคคลร่วมกัน ทำภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 25) กล่าวว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อได้เอาทรัพยากรธรรมชาติมาบริหารดำเนินการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

อรุณ รักธรรม (2527 : 18) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน โดยยึดหลักการประหยัด และมีประสิทธิภาพ

บาร์นาร์ด Barnard 1970 : 124 (อ้างใน อรุณ รักธรรม 2527 : 12) กล่าวว่า การบริหาร คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือบางอย่างรวมกัน

จากความหมายของการบริหารที่กล่าวมาแล้ว พอจะสรุปได้ว่า การบริหารหมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมหรือ การดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่มีอยู่ ตามที่ภิญโญ สาธร (2517 : 5) กล่าวว่า มืองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือ

- 1) คน หรือ บุคคล หรือบุคลากร (man)
- 2) เงิน หรือ ทุน หรือ งบประมาณ (money)
- 3) วัสดุ อุปกรณ์ อาคาร และสถานที่ (material)
- 4) การจัดการหรือเทคนิคในการบริหาร (management)

ผู้บริหาร จะเป็นผู้ตัดสินใจใช้องค์ประกอบทั้ง 5 ประการ ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์ แก่หน่วยงานมากที่สุด ประหยัดที่สุด และภายในเวลาน้อยที่สุด หน้าที่หลักของผู้บริหารคือ การรักษาหน่วยงานให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง และมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

2.1.2 กระบวนการบริหาร (administrative process)

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ได้แก่ กระบวนการที่กูลิก และเออร์วิค (Gulick and Urwick, 1979 ; 54 อ้างถึงใน ภิญโญ สาธร, 2517 : 25) ได้สรุปไว้ย่อๆที่เรียกกันติดปากว่า POSDCORB ซึ่งย่อมาจากอักษรตัวแรกของแนวคิด ดังต่อไปนี้

1) การวางแผน (planning) คือ การจัดทำโครงการก่อนการทำงานเพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ดำเนินไปอย่างมีระเบียบ ไม่สับสน ตรงตามเป้าหมาย

2) การจัดองค์กร (organizing) คือ การจัดหน่วยงานให้มีระเบียบ มีแบบแผนการ

ดำเนินงาน มีฝั่งตำแหน่งงานและหน้าที่การงานประจำบุคคลอันแน่นอน

3) การบริหารงานบุคคล (staffing) ได้แก่ การแสวงหา การคัดเลือก แต่งตั้ง อบรม พัฒนา บำรุงขวัญ พิจารณาความคิดความชอบ วินัย การโอนย้าย จนกระทั่งถึงการพ้นจากงาน การวินิจฉัยสั่งการหรือการควบคุมงาน (directing) เป็นการดูแลงาน โครงการ ตัดสินใจสั่งการ การตรวจสอบตามความเหมาะสม

4) การประสานงาน (coordinating) หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์ เป็นการให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานเพื่อมิให้มีการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน หรือขัดแย้งกัน

5) การรายงาน (reporting) เป็นการเสนองานงานต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

6) การจัดทำงบประมาณ (budgeting) หมายถึง การจัดทำรายรับรายจ่าย กำหนดยอดเงินที่ต้องจ่ายเป็นระยะๆ หรือเป็นโครงการตามลักษณะงาน

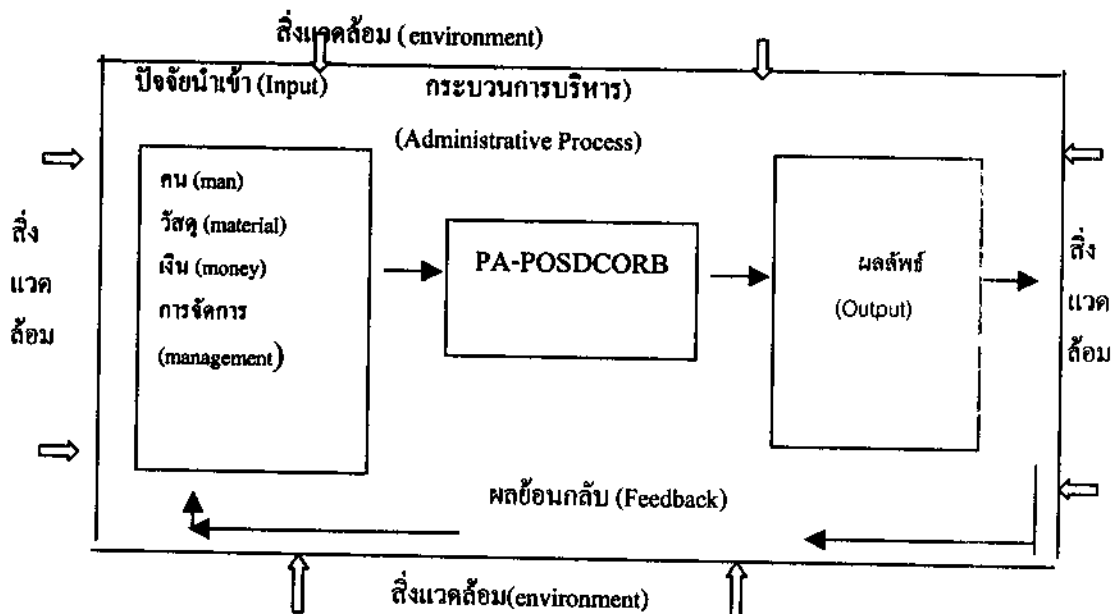
ต่อมาได้มีนักวิชาการได้เพิ่มนโยบาย (policy) และอำนาจตามกฎหมาย (authority) อีก 2 ประการ รวมเป็น PA - POSDCORB (สมพงษ์ เกษมสิน , 2526 : 25) ซึ่งส่วนที่เพิ่มขึ้น กรมประชาสงเคราะห์ (2537 : 22) อธิบายไว้ดังนี้

1) นโยบาย (policy) หมายถึง แนวทางอย่างกว้าง ๆ ในการดำเนินงาน

2) อำนาจตามกฎหมาย (authority) หมายถึง อำนาจหน้าที่ในการบริหารงาน

ซึ่งผู้บริหารต้องทราบแหล่งที่มาของอำนาจ และมอบอำนาจให้ผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะรับผิดชอบต่อความสำเร็จตามลำดับ และผู้บริหารสามารถตอบสนองได้

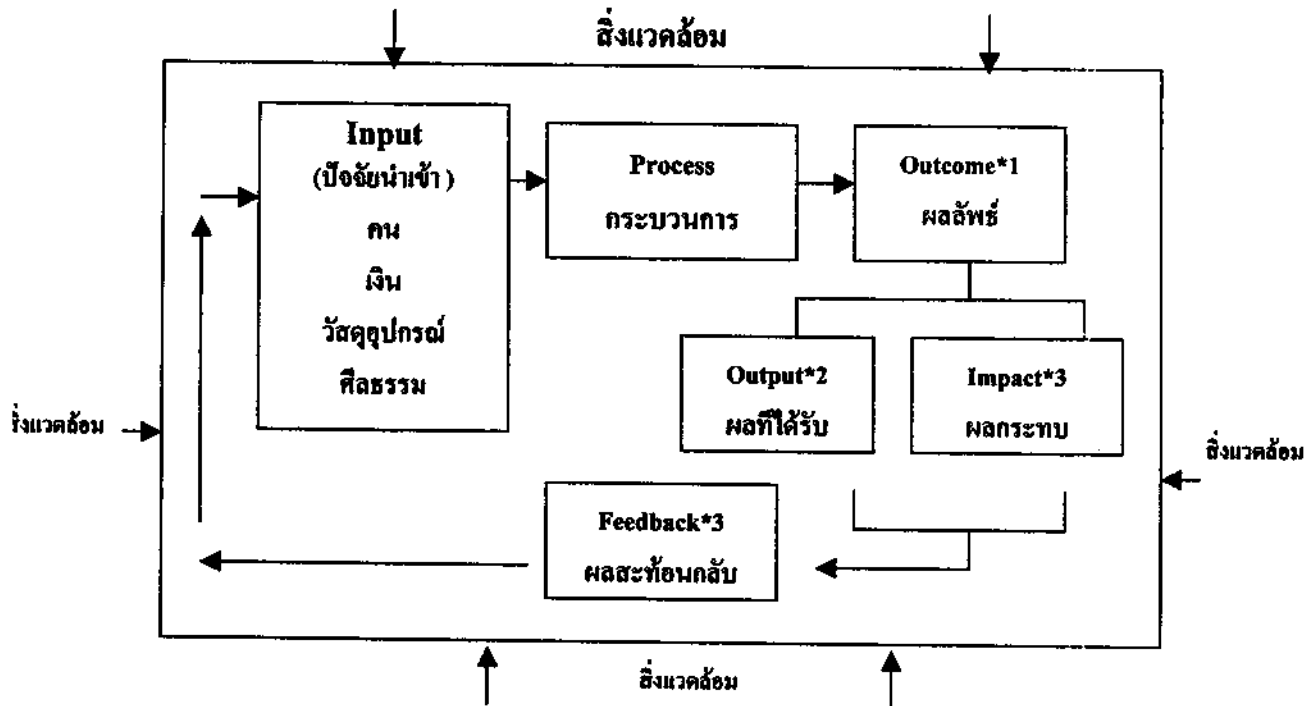
ผู้ศึกษาจะประยุกต์ใช้แนวคิดโดยนัยนี้ ในการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในสถานประกอบการ หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นระบบย่อยหรือจุดภาคของระบบสังคมหรือมหภาคในลักษณะแยกแล้วโยงเข้าหากันในรูปขององค์รวม (holism) ดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 1

ที่มา: ปรับปรุงจาก ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2523 : 28

คณะกรรมการวิจัยวิสัยทัศน์ปีตธานี (2543 : 1) ได้เสนอกรอบแนวคิดการวิเคราะห์เชิงระบบ ในกระบวนการจัดทำวิสัยทัศน์ปีตธานี และการขยายผลสู่การปฏิบัติรูปธรรม ดังแสดงไว้ในภาพ ประกอบ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์เชิงระบบ

ที่มา : คณะทำงานวิสัยทัศน์ปีตธานี, 2543 : 3

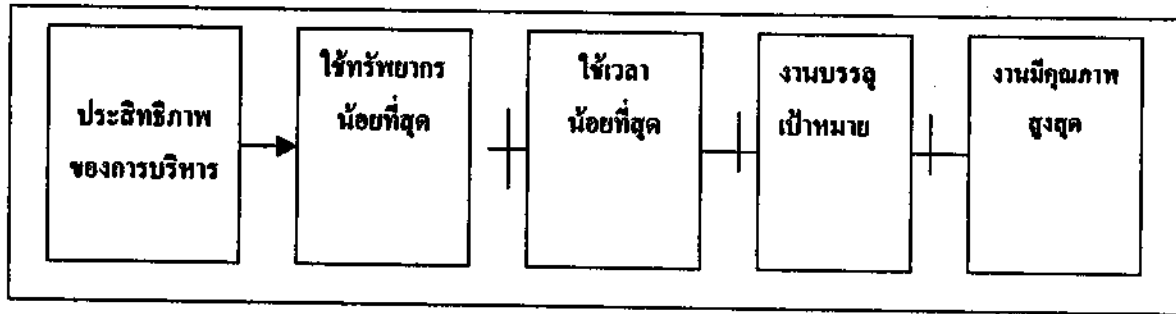
* 1 ผลลัพธ์ (outcomes) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นหรือเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ใช้บริการและสาธารณะ

* 2 ผลที่ได้รับ (output) หมายถึง งานบริการหรือกิจกรรมที่สำเร็จสมบูรณ์เพื่อส่งมอบให้ลูกค้าผู้รับบริการ (ประชาชน) เป็นปริมาณที่หน่วยงานทำได้

* 3 ผลกระทบ (Impact) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นต่อสังคมหรือต่อส่วนรวม หรือผลประโยชน์ที่สังคมที่ได้รับกิจกรรม หรือการปฏิบัติงาน

จากภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบและกระบวนการบริหารที่ดีและเพียงพอ และบริหารโดยใช้ทรัพยากรการบริหารของหน่วยงาน องค์การ คือ คน งบประมาณ วัสดุ และการบริหารจัดการ มาบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด ย่อมทำให้องค์กรนั้นสามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในเรื่องประสิทธิภาพการบริหารนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 ; 19) ได้สรุปเป็นแนวทางไว้ ตามภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ประสิทธิภาพการบริหาร

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ , 2528 : 9

ผู้ศึกษาจะประยุกต์ใช้แนวคิด โดยนัยกระบวนการบริหารที่กล่าวว่า ในการศึกษาวิเคราะห์องค์กรให้เห็นว่า การจัดแบ่งหน้าที่ในองค์กรช่วยให้การดำเนินงานด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสถียรโดยหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานในจังหวัดปัตตานี มีประสิทธิภาพหรือไม่ การบริหารการจัดการสอดคล้องกับ หลักการบริหารตามแนวคิดการวิเคราะห์ระบบ ดังแสดงไว้ในภาพที่ 1,2 และ 3 หรือไม่ ถ้าสอดคล้องก็จะช่วยให้การดำเนินงานสำเร็จ ถ้าไม่สอดคล้องก็จะทำให้ล้มเหลว โดยหากองค์ประกอบและกระบวนการบริหารที่ดี และเพียงพอ บริหารโดยใช้ทรัพยากรการบริหารของหน่วยงาน องค์กร คือ คน งบประมาณ วัสดุ และการบริหารจัดการ มาบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด ย่อมทำให้องค์กรนั้นสามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

นโยบายย่อมมีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุด จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุดหรือแปรสภาพไปเป็นนโยบายอื่น หรือกิจกรรมอื่นนั้นนับรวมกันอาจเรียกได้ว่าเป็นวงจรชีวิต (Life cycle) ของนโยบายหรือเรียกได้โดยง่ายว่าขั้นตอนนโยบาย ซึ่ง นักวิชาการแต่ละท่านมักจะจัดแบ่งรายละเอียดแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปประกอบด้วย 3 ขั้นตอนใหญ่ (ศุภชัย ขาวะประภา 2533 : 34-35) กล่าวคือ

ขั้นแรก การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เป็นขั้นตอนการระบุประเด็นปัญหาการพัฒนาทางเลือก

ขั้นที่สอง การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นการแปลความนโยบาย การรวบรวมทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง การวางแผนงาน การจัดองค์กรและการดำเนินงาน

ขั้นที่สาม การประเมินผล(Policy Evaluation)เป็นการตรวจสอบผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ หากไม่ได้ผลก็จะยกเลิก หรือมีข้อผิดพลาด หรือเกิดผลกระทบ (Impacts) ในด้านลบก็จะทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบายเสียใหม่

วเรช จันทรศร (2537 : 35) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องของการศึกษาว่า “องค์กรที่รับผิดชอบสามารถจะกระตุ้นทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งมวลปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่วางไว้หรือไม่ แค่นั้นเพียงใด”

Charles O, Jones 1970 : 139 (อ้างใน มัชวาท สุวรรณเรือง, 2536 : 13) ได้ให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า หมายถึง ระดับการเกิดขึ้นของผลนโยบายที่คาดคะเนไว้ และการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจได้รับการมองว่าเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่กำหนดกับการปฏิบัติทั้งหลายที่มุ่ง (Graded) ไปสู่การกระทำให้บรรลุผล

Pressman & Wildalsky (อ้างใน กาญจนา ปภากัสสี, 2541 : 22) ได้นิยามการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า หมายถึง ระดับการเกิดขึ้นของผลนโยบายที่คาดคะเนไว้ และการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจได้รับการมองว่าเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่กำหนดกับการปฏิบัติทั้งหลายที่มุ่ง (Graded) ไปสู่การกระทำให้บรรลุผล

จากการสำรวจการนิยาม “การนำนโยบายไปปฏิบัติ” ของนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวมาอาจกำหนดคำนิยามในการศึกษารุ่นนี้ไว้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมุ่งที่จะให้วัตถุประสงค์และเป้าหมายตามอภัตติของนโยบายบรรลุผลสำเร็จโดยตรง ทั้งนี้ ลักษณะการดำเนินการดังกล่าวจะต้องสังเกตและตรวจสอบได้จากปรากฏการณ์ที่เป็นจริง

2.3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

กรวีร์ ศรีกิจการ 2545 : 10-20) ได้สรุป ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 8 ประการ ได้แก่

- 1) ลักษณะของนโยบาย สอดคล้องกับค่านิยมความต้องการของประชาชนหรือไม่ ประชาชนเห็นประโยชน์ที่จะได้รับชัดเจนหรือไม่ ความเป็นไปในทางปฏิบัติมีหรือไม่ เช่น เคยทดลองทำที่จังหวัดไหนหรือไม่
- 2) วัตถุประสงค์ของนโยบาย มีความชัดเจนแค่ไหน ความสอดคล้องกันของวัตถุประสงค์ ความยากง่ายในการรับรู้วัตถุประสงค์ ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่เชื่อถือได้หรือไม่ ตัวชี้วัดความสำเร็จคืออะไร
- 3) ความเป็นไปได้ทางการเมือง หน่วยงานของรัฐเกี่ยวข้องกับสนับสนุนมีหรือไม่ มีผลกระทบต่อกลุ่มอาชีพผู้มีอิทธิพลอื่น ๆ หรือไม่ การเจรจาต่อรองกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นนำหรือไม่
- 4) ความเพียงพอของทรัพยากรการบริหาร
- 5) ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติความพร้อมของคนในหน่วยงาน โครงสร้างระดับชั้นการบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกำหนดนโยบายกับหน่วยปฏิบัติ

6) กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงาน จำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากน้อยแค่ไหน จำนวนจุดต้องตัดสินใจมากน้อยแค่ไหน

7) ทักษะของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ทักษะเห็นด้วยกับนโยบายนี้หรือไม่ มีผลกระทบต่ออำนาจศักดิ์ศรีหรือผลประโยชน์หรือไม่

8) ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี (Technologys) สามารถติดต่อข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานได้รวดเร็ว ถูกต้องหรือไม่แค่ไหน

วเรช จันทรศร (2537 : 38) ได้สรุปเกี่ยวกับบทเรียนจากการศึกษาของเพรสแมน และวิลดาวสกี พบว่า “เงื่อนไขการประกันความสำเร็จของนโยบายก็คือ นโยบายนั้น ๆ ควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่เหมาะสม (Sound Theory) เงื่อนไขที่นำความล้มเหลวมาสู่การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การขาดความเชื่อมโยงระหว่างการกำหนดนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติควรจะต้องมีความเชื่อมโยงกับการกำหนดนโยบาย แนวทางการบรรลุเป้าหมายของนโยบายควรมีการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย ควรมีการเลือกวิธีการที่หลีกเลี่ยงความสลับซับซ้อน (Complexity) หรือวิธีการที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือประสานการปฏิบัติกับกลุ่ม หรือ องค์กรต่าง ๆ ให้น้อยลง กล่าวคือ กลยุทธ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติควรตั้งอยู่บนรากฐานของวิธีการบรรลุที่ธรรมดา (Simple) เท่าที่จะเป็นไปได้ และการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติควรเริ่มต้นด้วยการเน้นหนักในการวิเคราะห์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการนโยบายสาธารณะ ซึ่งหน่วยการวิเคราะห์เรียกว่า โครงสร้างของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation Structure)

2.3.2 ตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วเรช จันทรศร (2537 : 53) กล่าวว่า ในการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติในแต่ละเรื่อง หรือแต่ละกรณี อาจจะใช้ตัวแบบหรือกรอบแนวคิดมากกว่าตัวแบบเดียวก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ที่เป็นจริง เนื่องจากไม่มีตัวแบบใดที่มีความสมบูรณ์ที่สุด หรือถูกต้องมากที่สุดที่จะช่วยทำให้แสวงหาข้อสรุป หรือยึดเป็นแนวทางในการศึกษา ปัจจุบันตัวแบบที่นิยมใช้ศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติมี 6 ตัวแบบ ได้แก่

1) ตัวแบบด้านหลักเหตุผล (Rational Model)

ตัวแบบนี้กำหนดขึ้นภายใต้แนวคิดที่ว่า ในการนำนโยบายหรือแผนไปปฏิบัตินั้น หน่วยงานหรือองค์กรที่รับนโยบายไปปฏิบัติเป็นกลไกสำคัญ ซึ่งการที่องค์กรใดจะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ จำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบ 2 ส่วนใหญ่ ๆ ประกอบกัน คือ ส่วนแรก นโยบายจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ซึ่งหน่วยงานสามารถแปลวัตถุประสงค์ของนโยบายถ่ายทอดลงสู่การปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ของหน่วยงาน นั่นคือ การมีการวางแผนและการควบคุมที่ดี

2) ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model)

ตัวแบบนี้ให้ความสำคัญกับสมรรถนะขององค์กรเพราะเชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยดูที่โครงสร้างขององค์กร บุคลากร งบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้

3) ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development Model)

แนวความคิดของตัวแบบนี้ ให้ความสำคัญเฉพาะด้านบุคคลในหน่วยงานเป็นสำคัญ เพราะถือว่าบุคคลเป็นทรัพยากรที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดในองค์กร ตัวแบบนี้จึงเน้นการมีส่วนร่วม (Participation) ของคนในองค์กรเป็นสำคัญภายใต้ฐานคติที่ว่า การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการดำเนินงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ มีการจงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพันโดยวิธีการให้สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ

4) ตัวแบบการเมือง (Political Model)

ตัวแบบนี้ได้ให้ความสำคัญกับลักษณะเชิงการเมืองของนโยบายและไม่เชื่อว่าการแก้ปัญหาโดยเน้นที่องค์กรที่ดี บุคลากรในองค์กรก็จะเป็นปัจจัยสำคัญ ตัวแบบนี้จึงมีสมมติฐานว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะอยู่ที่ความสามารถของบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กร กลุ่มหรือสถาบันซึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้เล่น (Players) ในบทบาทการต่อรองชักจูงให้ฝ่ายต่าง ๆ มีความเห็นร่วมกัน (Consensus) และสามารถใช้วิธีการมีส่วนร่วม (Participation) ได้ในที่สุด

5) ตัวแบบด้านกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Processes Model)

ตัวแบบนี้มีสมมติฐานว่า อำนาจขององค์กรไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งรูปนัย คือ ตำแหน่งที่เป็นทางการเท่านั้น แต่ความเป็นจริงอำนาจขององค์กรอยู่กระจัดกระจายทั่วไปในองค์กร กล่าวคือ มิใช่เพียงหัวหน้าหรือผู้บริหารเท่านั้นที่ใช้อำนาจ ทุกคนในองค์กรย่อมมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจ ใช้วิจารณญาณของตน อันมีผลต่อการบริหารทั้งสิ้น ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ที่รับนโยบายไปปฏิบัติ ความพร้อมจึงเป็นผลมาจากปัจจัยย่อย 2 ประการ คือ ระดับความเข้าใจของผู้กำหนดนโยบายต่อสภาพความเป็นจริงในการให้บริการขององค์กรกับระดับการยอมรับและปรับนโยบายที่เป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติ

6) ตัวแบบทั่วไป (General Model)

ตัวแบบนี้พัฒนามาจากตัวแบบด้านการเมือง ผนวกกับตัวแบบด้านองค์กรเป็นความพยายามที่จะให้ความสำคัญแก่ตัวแปรอย่างกว้างขวางครอบคลุมหลาย ๆ ด้านด้วยกัน เพราะเห็นว่าตัวแปรจากตัวแบบแต่ละตัวแบบต่างก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งนั้น ตัวแบบนี้มีสมมติฐานอยู่บนการให้ความสำคัญแก่ตัวแปรอิสระ 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กระบวนการในการติดต่อสื่อสารและประสานงาน สมรรถนะขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความร่วมมือสนับสนุนของผู้ปฏิบัติ

วิชัย รูปขำดี (2535 : 50-52) ได้สรุปการวิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบด้านกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model) ว่า การวิเคราะห์ตามแนวทางนี้เกิดจากความคิดทาง

สังคมวิทยาที่มององค์กรในลักษณะที่เน้นสภาพความเป็นจริงในสังคม (Social Reality) กล่าวคือ ในองค์กรที่มีขนาดใหญ่ แม้จะมีกฎ ระเบียบกำหนดระบบคุณธรรม (Merit System) ไว้แน่นอน แต่ก็ยังมีลักษณะของความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Relation) สูง นอกจากนี้ยังมีคนจำนวนมากอยู่ในองค์กร และมีช่วงชั้นการบังคับบัญชาหลายระดับ การควบคุมติดต่อแต่ละระดับมีช่วงห่างกันมาก อำนาจขององค์กรกระจายอยู่ทั่วไปในองค์กรมิใช่เพียงหัวหน้าหรือบริหารเท่านั้นที่ใช้อำนาจ โดยเฉพาะในระบบราชการ ข้าราชการมีหน้าที่ติดต่อใกล้ชิดกับประชาชนมิใช่หัวหน้า แต่เป็นข้าราชการระดับล่างเกือบทั้งสิ้น ดังที่ ลิปสกี (Lipsy : 1976) เรียกว่า Street Level Bureaucrats ข้าราชการกลุ่มนี้จะเป็นผู้ติดต่อกับประชาชนเป็นด่านแรก และใช้วิจรรณญาของคนปฏิบัติหน้าที่ ผู้บังคับบัญชาไม่อาจติดตามไปดูแลควบคุมตลอดเวลาได้ ดังนั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติจะสำเร็จหรือล้มเหลว จึงขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้รับนโยบายไปปฏิบัติตนเองว่า ยินดีหรือพร้อมที่จะปฏิบัติตามหรือมีข้อจำกัดมากน้อยแค่ไหน ความพร้อมจึงมาจากปัจจัยย่อย 2 ด้าน คือ

1) ระดับความเข้าใจสภาพความเป็นจริงในการให้บริการขององค์กร ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงโครงสร้างอำนาจในองค์กร สภาพปัญหาข้อจำกัด เช่น ปริมาณงานเดิม ข้อจำกัดด้านบุคลากร เป็นต้น

2) ระดับการยอมรับและการปรับนโยบายใหม่ให้เข้าได้หรือสอดคล้องเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติเอง

- ทัศนคติเห็นด้วยหรือต่อต้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ

- ลักษณะของการแบ่งเป็นพรรคเป็นพวกของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

กลุ่มที่ต่อต้านหรือสนับสนุนนโยบายสาธารณะอย่างไร

- กลุ่มผลประโยชน์ให้ความสนับสนุนหรือต่อต้านนโยบายสาธารณะและ

ได้สรุปปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบายว่า นอกเหนือจากสถานที่ที่นโยบาย หรือโครงการเข้าไปดำเนินการซึ่งมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลว ผู้ปฏิบัติ (Implementers) เองจะสามารถหาฐานสนับสนุนให้การนำนโยบายหรือโครงการไปสู่ความสำเร็จได้มากน้อยเพียงไรที่จะทำงานให้สำเร็จ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ถึงแม้ว่าการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในประเทศไทยจะได้ดำเนินมาเป็นระยะเวลานานแล้วและผลการดำเนินงานก็นับได้ว่าประสบผลสำเร็จพอสมควรแต่แนวความคิดต่าง ๆ ที่จะใช้การดำเนินงานนั้นประเทศไทยได้นำมาจากแนวความคิดของต่างประเทศ ยังไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังถึงรูปแบบหรือแนวความคิดเกี่ยวกับการป้องกันที่เหมาะสมกับสภาพสังคม กลุ่มเป้าหมาย และลักษณะปัญหาของประเทศไทยโดยเฉพาะแต่อย่างไรก็ตามแนวความคิดต่าง ๆ ที่นักวิชาการจากต่างประเทศเป็นผู้คิดค้นนั้นก็สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในประเทศไทยได้คือพอสมควร

คณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ, 2525) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการป้องกันยาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ ยา บุคคล และสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัย และองค์ประกอบเหล่านี้ จะต้องมีการจัดการพร้อม ๆ กันไปโดยความร่วมมือของทุกฝ่าย โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ที่จะสรุปได้ดังนี้

1) บทบาทในการป้องกัน และระบาคของยา โดยอาศัยกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ตำรวจ เจ้าหน้าที่ควบคุมอาหารและยา เจ้าของหรือร้านขายยา และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพช่วยกัน ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

2) บทบาทในการป้องกันสังคมหรือสิ่งแวดล้อมมิให้เป็นอันตรายต่อบุคคล โดยต้องดูแลมิให้มีแหล่งมั่วสุม ชมรม สมาคม และกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นมา สภาพสังคมสงเคราะห์ต้องช่วยกัน รณรงค์มิให้ประกอบกิจกรรมที่ชักชวนประชาชนไปสู่ความเสียหาย วัตถุประสงค์มีส่วนช่วยให้บุคคลมีที่พึ่งทางใจ สื่อมวลชนต้องให้แนวคิดสร้างสรรค์แก่ประชาชน

3) บทบาทในการป้องกันด้านบุคคล โดยผู้เกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงานมากที่สุด ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน นายจ้าง เพื่อนร่วมงาน

เฮเลน นาวลิส (Helen Nowlis อ้างในสำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2531 : 14) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับงานด้านการป้องกันยาเสพติด ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมองปัญหาเสพติดไว้ 4 แบบ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่คำนึงถึงองค์ประกอบ 3 อย่างที่สัมพันธ์กัน คือ คน ยา และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) รูปแบบทางกฎหมาย – ศีลธรรม (The Legal – moral Model) แนวความคิดนี้มองปัญหาเสพติดโดยให้ความสำคัญกับยา ซึ่งถูกจำแนกออกเป็นชนิดที่ปลอดภัยและเป็นอันตราย คำว่าปลอดภัยในที่นี้หมายถึง กฎหมายหรือสังคมไม่ห้ามใช้ ดังนั้นวิธีการที่จะกันยาเสพติดออกไปจากคนจึงใช้วิธีการออกกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับการปลูกพืชเสพติด การควบคุมการจำหน่ายยา การลงโทษผู้ค้ายา การออกคำเตือนเกี่ยวกับอันตรายของยา การเพิ่มราคาขาย ซึ่งมีผลต่อร่างกาย จิตใจและสังคมอย่างแรง แนวความคิดนี้เชื่อว่าถ้ามีการข้ายให้มากที่สุดถึงอันตรายอันเกิดจากผลของยาแล้ว ก็จะช่วยยับยั้งการข้ายได้ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของยาบางชนิดที่ทำให้เกิดปัญหา การชี้แจงให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับยาในแง่กฎหมาย ตลอดจนบทลงโทษเมื่อมีการซื้อ ขาย เสพ และมีไว้ครอบครอง แนวความคิดนี้เชื่อว่าการลงโทษ และการขู่ว่าจะลงโทษช่วยให้คนกลัว ไม่กล้าทำ การที่แนวความคิดนี้แบ่งยาออกเป็น ชนิดที่ถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย คนก็เลยถูกแบ่งเป็นผู้ข้าย และไม่ข้ายด้วยเช่นกัน โดยไม่คำนึงถึงชนิดของยาที่ใช้

2) รูปแบบสุขภาพอนามัย (The Public Health Model) แนวความคิดนี้มองปัญหาเสพติดว่าเป็นเรื่องของสุขภาพอนามัย หรือเป็นโรคภัยไข้เจ็บ และมองว่ายาที่ก่อผลให้คนเกิดการติดยาได้ เป็นปัญหาที่น่าหนักใจ มากกว่าอันตรายของยา ซึ่งเป็นรูปแบบศีลธรรมกฎหมายเป็นห่วงอยู่มากแต่ทั้ง 2 รูปแบบก็เน้นเป็นอย่างมากว่ายาเป็นตัวละครสำคัญ ความแตกต่างประการสำคัญของการมอง

ปัญหาสุขภาพจิต ตาม 2 แนวความคิดนี้ ก็คือ ในแนวความคิดสุขภาพอนามัย ไม่แยกขาออกเป็นยา ถูกกฎหมายหรือยาผิดกฎหมาย ดังนั้นจึงมักจะรวมเอาแอลกอฮอล์ (เหล้า) นิโคติน และคาเฟอีนเข้าไว้ในสารเสพติดด้วย แม้ว่าแยกแยะ สิ่งเสพติดเหล่านี้ออกจากสิ่งอื่น ๆ ในแง่ที่ว่า เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับหรือไม่ยอมรับ หาได้ง่ายและคนใช้กันทั่วไปหรือไม่

ดังนั้น การเพิ่มราคาซื้อ ขายยาเสพติดให้สูงขึ้นหรือการทำให้สังคมลดการยอมรับสิ่งเสพติดให้น้อยลงก็จะเป็นทางหนึ่งที่จะลดปัญหาการใช้ยาเสพติด รวมทั้งควบคุมยาไม่ให้หาได้ง่ายทั่วไปด้วย

จากแนวความคิดนี้ ผู้ใช้ยาเสพติดจะถูกมองว่าเป็นคนอ่อนแอ หรือไม่อ่อนแอ เป็นคนที่ จะแพร่เชื้อ หรือไม่แพร่เชื้อ แต่เนื่องจากการที่จะชี้ว่า ผู้ใดเป็นคนอ่อนแอ หรือไม่อ่อนแอ เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ก็เลยเกิดความคิดที่จะสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนเสียก่อน โดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น โครงการการศึกษาเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งมักจะใช้วิธีการให้ข่าวสารเรื่องภัยที่เกิดจากการใช้ยาบางประเภท อันตรายที่จะเกิดกับผู้ใช้และสังคมเมื่อไปคิดยาเหล่านี้

3) รูปแบบจิตวิทยา - สังคม (The Psycho - social Model) แนวความคิดนี้ถือว่าคน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดใน 3 องค์ประกอบคือ คน ยา และสิ่งแวดล้อม และถือว่าการใช้ยาและผู้ใช้ ยา เป็นเรื่องสลับซับซ้อนและควรให้ความสนใจกับเหตุผลและความจำเป็นที่บุคคลต้องใช้ยาถือว่าการ ใช้ยาเป็นพฤติกรรมหนึ่งของคน เหมือนพฤติกรรมอื่น ๆ จะไม่ตำหนิหรือต่อต้านในเมื่อบุคคลมีความ จำเป็นที่จะต้องใช้นั้น แนวความคิดนี้จะคำนึงถึงความแตกต่างของจำนวนยาที่ใช้ จำนวนครั้งที่ใช้ แบบของการใช้ยา ประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะได้จากการใช้ ตลอดจนผลของยาซึ่งแตกต่างกันไปตามแบบที่ ใช้และแตกต่างกันในระหว่างบุคคลที่ใช้ยาด้วย แนวความคิดนี้จะไปเกี่ยวข้องกับสังคม ก็ตรงที่ว่า อิทธิพลของเจตคติ และพฤติกรรมของบุคคลอื่น ที่แสดงออกมาต่อปัญหาการใช้ยาเสพติด เป็นอย่างไร สังคมเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการใช้ ก่อให้เกิดปัญหา อันสืบเนื่องมาจากการใช้ยา ทั้งนี้โดยการที่บุคคล ในสังคมให้คำจำกัดความของยา และมีปฏิกิริยาต่อการใช้ยาและผู้ใช้ยา การที่แนวความคิดนี้เน้นที่ ตัวคน และบทบาทขององค์ประกอบทางสังคม ดังนั้น จึงเสนอว่าให้ปฏิบัติต่อการคิดยาเหมือน ๆ กับการปฏิบัติต่อพฤติกรรมในด้านการทำลาย หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น และการให้ข้อมูลข่าวสารนั้น ถือว่าเป็นอันดับรองลงมาจากการศึกษา ถึงความต้องการทางด้านส่วนตัวและด้านสังคมของบุคคล

4) รูปแบบสังคม - วัฒนธรรม (The Socio - cultural Model) แนวความคิดของรูปแบบนี้ก็คือ เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมาก แทนที่จะแนะนำให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือภาวะทางสังคมวิธีนี้ก็กลับเห็นว่าบางสิ่งบางอย่างของสังคม ควรจะได้รับการ ปรับปรุงให้เหมาะกับบุคคล และความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์โดยเฉพาะทางการศึกษานั้น ควรลดความเคร่งครัด และความไม่เป็นกันเองลง แต่มุ่งคำนึงถึงนักเรียนในฐานะเป็นมนุษย์ให้มากขึ้น บริการทางด้านอนามัย และบริการทางด้านสังคมอื่น ๆ ควรจะได้คำนึงถึงผู้ใช้บริการมากกว่านี้ในด้านการ ทำงานควรให้คนทำงาน ได้รับค่าตอบแทนที่น่าพอใจแทนที่จะคิดถึงเรื่องการค้า กำไรอย่างเดียว

สำหรับด้านกฎหมายที่จะออกเพื่อควบคุมพฤติกรรมนั้นถ้าใช้กฎหมายแล้วเกิดผลเสียยิ่งไปกว่าปกติควรยกเลิกเสีย

แนวความคิดต่าง ๆ ทั้ง 4 รูปแบบดังกล่าวนี้ รูปแบบจิตวิทยา – สังคม เป็นรูปแบบที่นิยมใช้กันแพร่หลายมาก เพราะรูปแบบนี้มุ่งเน้นการพัฒนาที่ “ตัวคน” และ “พฤติกรรมของคน” เป็นสำคัญ การป้องกันยาเสพติดในประเทศไทยจึงได้ยึดรูปแบบนี้เป็นหลักในการดำเนินงาน ส่วนรูปแบบอื่นนั้นได้นำมาใช้ในมาตรการปราบปราม มาตรการบำบัดรักษา ซึ่งเป็นส่วนเกื้อหนุนการป้องกันยาเสพติดทั้งสิ้น

ในแง่ปฏิบัตินั้น ยุทธศาสตร์ใด ๆ ในการป้องกันที่ไม่ได้นำเอาแนวความคิด 4 รูปแบบที่ได้กล่าวมาแล้วมาพิจารณาด้วยอาจจะไม่ได้ผลเลย แล้วถ้าไปขำเรื่องคนหรือยา หรือ เรื่องของสิ่งแวดล้อมแต่เพียงประการเดียว จนเกิดไปแล้วก็ยิ่งจะทำให้ได้ผลน้อยลงไปอีก การจะแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น ๆ นั้นย่อมเป็นไปได้ เพราะคนเรานั้นแสดงพฤติกรรมออกมาจากส่วนรวมของทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ คนเราย่อมจะคิดเชื่อ รู้สึก หรือปฏิบัติคนในลักษณะของบุคคลหนึ่ง ซึ่งหลอมรวมเอาประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านเข้ามาในชีวิตเข้าไว้ด้วยกัน

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรัญ สุวรรณบุปผา (2533) กล่าวถึงปัญหายาเสพติดในประเทศไทยว่า ปัญหาเสพติดไม่ใช่ปัญหาใหม่ของประเทศ เพราะยาเสพติดเริ่มแพร่ระบาดเข้าสู่ประเทศไทย ในรูปของฝิ่นตั้งแต่สมัยสุโขทัยตอนต้น คือประมาณ 700 ปีมาแล้ว และสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 (พระเจ้าอู่ทอง) กษัตริย์องค์แรกของกรุงศรีอยุธยา ได้มีการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในปี พ.ศ. 1903 ได้ออกกฎหมายลงโทษผู้เสพ และผู้ขายฝิ่นในกฎหมายลักษณะโจร จึงกล่าวได้ว่าประเทศไทยได้ดำเนินการปราบปรามยาเสพติดมาเป็นเวลา 433 ปี มาแล้ว โดยเฉพาะในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีการประกาศเลิกสูบฝิ่นทั่วประเทศไทย และมีการเผาฝิ่น และอุปกรณ์การสูบฝิ่นที่ห้องสนามหลวง เมื่อปี พ.ศ. 2502 หลังจากนั้นได้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทมอร์ฟีน และเฮโรอีน ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ทำมาจากฝิ่นเข้ามาแทน จนถึงปัจจุบัน การแพร่ระบาดของยาเสพติดก็ยังมีได้บรรเทาเบาบางลง ไม่ว่าจะเป็นตัวยาที่เปลี่ยนไป และจำนวนผู้เสพที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2540, : 5-11) ยังได้รายงานผลในการดำเนินงานปี 2539 และแนวโน้มปัญหาเสพติดในประเทศไทยว่า จำนวนผู้ติดยาเสพติดยังไม่สามารถให้ตัวเลขที่แน่นอน แต่มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษามากกว่า 40,350 คน สามารถจับกุมคดียาเสพติด รวมทั้งสิ้น 148,506 คดี ผู้ต้องหาจำนวน 160,284 คน ของกลางยาเสพติดทุกประเภท มีน้ำหนักรวม 66,008.25 กิโลกรัม และสามารถทำลายไร่กัญชา รวมน้ำหนัก 78,110.30 กิโลกรัม แสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากมหาศาลในประเทศไทย และยังคงคาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยว่า

พื้น การแพร่ระบาดของฝิ่นเมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษา พบว่า 3-4 ปีที่ผ่านมาผู้เสพยาฝิ่นที่เข้ารับการรักษามีแนวโน้มลดลงโดยตลอด จึงคาดว่า ผู้เสพยาฝิ่นคงจะลดจำนวนลงทุกปี

เฮโรอีน อัตราการการเสพยาฝิ่นจะคงที่ โดยมีอัตราการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

กัญชา แม้ว่าผู้เสพยาฝิ่นเข้ารับการรักษามีเพียง 482 คน หรือร้อยละ 1.2 ขณะที่ผู้เข้ารับการบำบัดจำนวน 19,611 คน หรือร้อยละ 48.6 ระบุว่ากัญชาเป็นยาเสพติดที่ใช้ครั้งแรก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้เสพยาฝิ่นในระยะเวลาอันยาวนานกว่าที่จะอยู่ในภาวะขาดยา หรืออาจเลิกเสพยาฝิ่นไปเองหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรให้ความสนใจต่อปัญหากัญชา เพราะเป็นปัญหาเริ่มต้นของการเสพยาฝิ่นในกลุ่มยาประเภท อื่น ๆ ต่อไป

สารระเหย เป็นสารเสพติดที่ได้รับความนิยมมากกว่ายาเสพติดชนิดอื่น การระบาดมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย เนื่องจากสารระเหย มีข้อจำกัด หลายประการ ได้แก่ กลุ่มผู้เสพยาฝิ่นเปลี่ยนไปเสพยาชนิดอื่น และมักเลิกเสพยาฝิ่นไปเองหลังจากที่เสพยาฝิ่นไปสักระยะเวลาหนึ่ง ทำให้คาดว่าช่วง 2-3 ปีข้างหน้า สภาพการแพร่ระบาดของสารระเหย น่าจะมีแนวโน้มที่ลดลง

โคเคน ปัญหาโคเคนในประเทศไทยเริ่มชัดเจนในปี พ.ศ. 2522 เครือข่ายการค้าโคเคนมีอยู่ 2 องค์ประกอบ คือ ชาวต่างชาตินำเข้ามาเสพยาฝิ่นในช่วงแรก และพัฒนาให้มีการจำหน่ายให้ผู้เสพยาฝิ่นในประเทศไทย และ คนไทยส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้มีฐานะดี และได้รับการศึกษาจากต่างประเทศนำเข้ามาเสพยาฝิ่น และเผยแพร่ในกลุ่มคนใกล้ชิด ผู้เสพยาโคเคนในประเทศไทยเป็นบุคคลในสังคมชั้นสูง ฐานะดี เนื่องจากมีราคาแพง จึงเสพยาเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ปัจจุบันแพร่ระบาดเข้าสู่สังคม สถานะสังคมชั้นสูง ทำให้สามารถแพร่กระจายในกลุ่มของผู้มีฐานะดี

เอ็คตาซี (Ecstasy) เป็นตัวยาที่ถูกควบคุมพิเศษ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาควบคุมพิเศษ พ.ศ. 2521 มีสภาพการแพร่ระบาดในสังคมชั้นสูง ผู้มีรายได้ และวงการบันเทิง เนื่องจากมีราคาแพง เมื่อเสพยาแล้วออกฤทธิ์หลอนประสาท ถ้าใช้ปริมาณมากจะเกิดอาการทางโรคจิตอย่างเฉียบพลัน จึงเป็นยาที่น่าเป็นห่วงทางการแพร่ระบาด และการเสพยาฝิ่นของประเทศไทยในอนาคต

ยาบ้า สภาพการและแนวโน้มการแก้ปัญหายาบ้ามีลักษณะการค้ำที่แตกต่างกันไปจากยาเสพติดอื่น ๆ คือความเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต และผู้ค้ายาบ้า กลุ่มกลไกของรัฐ และผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ โดยกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีพฤติกรรมสนับสนุนให้ความคุ้มครองการผลิต และการค้า ทำให้ขบวนการเหล่านี้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลไกการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม กลายเป็นเครือข่ายอิทธิพล หากยังไม่มีการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ในอนาคตสภาพปัญหายาบ้า คงเป็นปัญหาสำคัญที่จะสร้างความสูญเสีย และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เดิมกลุ่มเป้าหมายผู้เสพยาบ้าจะเป็นกลุ่มผู้ใช้

แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ผู้ขับรถยนต์ประเภทต่าง ๆ และกลุ่มเกษตรกร แต่ในปัจจุบันปรากฏชัดเจนว่า ผู้เสพยาบ้าได้มีการขยายตัวไปสู่กลุ่มผู้ว่างงาน และกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา ซึ่งพบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับอาชีวศึกษา และประถมศึกษา ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงไปใช้วิธีการสูบ สูด และฉีดแทน ผลการยืนยันทางการแพทย์ระบุได้ว่า การเสพยาบ้าโดยวิธีดังกล่าว จะทำให้ฤทธิ์ของยาบ้ามีผลต่อร่างกายของผู้เสพยาบ้าสูงขึ้นไปสู่การคิด หาก ปรากฏการณ์เป็นไปในลักษณะดังกล่าว ในอนาคตจำนวนผู้ติดยาบ้าจะเพิ่มสูงขึ้น และส่งผลกระทบต่อสังคมมากกว่าที่เป็นอยู่ หากพิจารณาการแพร่ระบาดของยาบ้าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา คงจะสามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่ามีความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยลำดับ ตัวชี้วัดที่ชัดเจน คือสถิติการจับกุม และจำนวนของกลางที่ยึดไว้สูงมาก แต่จำนวนผู้เข้ารับการรักษาการเสพยาบ้ามีจำนวนน้อย

ภา สารสิน (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการควบคุมยาเสพติดในประเทศไทย การศึกษาเฉพาะกรณี มาตรการและยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของชาติ พบว่า การป้องกันและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นการควบคุมยาเสพติดอีกวิธีที่ให้ผลดีที่สุดคือ วิธีการให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยการป้อนข้อมูลและความรู้ให้ถึงประชาชนให้มากที่สุด ซึ่งมีวิธีการหลายอย่าง โดยเฉพาะสื่อสารมวลชน เริ่มเป็นที่ยอมรับกันว่ามิชอบและมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก

กุลเชษฐ์ สิงหรา ณ อยุธยา (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษในหมู่นักเรียน นักศึกษาและข้อเสนอแนะ ในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา ตามทัศนะของนายตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธร 3 พบว่าควรจะมีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาหลายประการ เช่น กำจัดแหล่งผลิต ซื่อ ขยาย โดยเด็ดขาด อบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้เรื่องยาเสพติดในสถานศึกษาทุกระดับ จัดตั้งชมรมป้องกันยาเสพติดให้โทษในสถานศึกษาแต่ละแห่ง ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในเรื่องการปราบปรามอย่างใกล้ชิดและจัดสถานศึกษาสำหรับผู้ติดยาโดยเฉพาะ

กิ่งแก้ว เกษโกวิท และคณะ (อ้างถึงใน วรวิ เวชชาภินันท์, : 2542 : 29) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาเสพติดของผู้ต้องโทษในทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น” พบว่า การฝึกให้บุคคลจิตใจดี เข้มแข็ง อดทน อดกลั้น มั่นใจในตัวเองและเอาชนะตนเองได้ รวมทั้งการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง น่าจะเป็นทางออกที่สำคัญที่จะนำไปสู่การป้องกันการเกิดปัญหาเสพติด

ฉัตรอุมา เริ่มรุจน์ (อ้างถึงใน วรวิ เวชชาภินันท์, : 2542 : 27) ทำการศึกษาเรื่อง การแพร่ระบาดของการใช้ยากระตุ้นประสาท : การศึกษาสำรวจปัจจัยปัญหา และผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมของกลุ่มคนงาน โรงงานแล่ปลาจังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า สาเหตุสำคัญที่คนงานแล่ปลาใช้ยากระตุ้นประสาทเนื่องจากหาซื้อได้ง่ายและราคาไม่แพง เมื่อใช้ยาดังกล่าวจะทำให้ไม่

ง่วงนอน และสามารถทำงานได้เพิ่มขึ้น หากหยุดใช้ยาจะไม่สามารถทำงานได้ หรือทำงานได้ช้าลง คนงานเหล่านี้มีความรู้อย่างผิวเผินเกี่ยวกับยากระตุ้นประสาทและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เพื่อนร่วมงานส่วนใหญ่ใช้ยากระตุ้นกันอย่างแพร่หลาย จนกลายเป็นค่านิยมของกลุ่มคนงาน ในการสอบถามกลุ่มผู้ใช้ยาถึงความคิดเห็นว่าควรใช้ยากระตุ้นประสาทต่อไปหรือไม่ มีถึงร้อยละ 85.1 ที่ให้ความเห็นว่าควรใช้ยาดังกล่าวต่อไป

สนธิ สมัยครกร และคณะ (2530 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีแหล่งซื้อยาเสพติดอยู่เป็นประจำนั้นมีอยู่ 2 แหล่งใหญ่ คือ มีผู้ชายอยู่ใกล้บ้านกับมีแหล่งที่สามารถระบุชื่อได้ชัดเจน แสดงว่าการซื้อยาเสพติดในประเทศไทยนั้นค่อนข้างจะสะดวก หาง่าย ปัญหาสำคัญของผู้ติดยาเสพติด คือ สุขภาพร่างกายทรุดโทรมอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะผู้ติดยาจะต้องหาทางให้ได้ยามาเสพให้ได้ ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตามทำให้เกิดมีปัญหาด้านสังคม และอาชญากรรมตามมาด้วย

มันจนา ภาณุกรณ์ และคณะ (อ้างถึงใน วรา เวชชานันท์, 2542 : 27) ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาปัญหาการติดยาเสพติดของผู้ใช้แรงงานในภาคใต้ พบว่า กลุ่มติดยาเสพติดมีอุปสรรคในการทำงานมากกว่า ชอบการสมาคมมากกว่า เลือกเพื่อนที่จะคบมากกว่า มีครอบครัวที่มีประวัติการฆ่าตัวตาย โรคจิต ประสาท คิดสุรา โรคพิษสุราเรื้อรัง ติดยาเสพติดและโรคเรื้อรังอื่น ๆ และมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ อัตราการติดเชื้อโรอื่นจะสูงกว่ายาแก้ปวด การติดยาเสพติดเนื่องจากใช้ยาเป็นประจำเป็นเวลานานมากกว่าเหตุผลอื่น การกลับมาเสพใหม่เนื่องจากรู้สึกไม่สบาย

เกสร กาญจนารัตน์ บุษบา อนุศักดิ์ และนิลวรรณ ระพีพงศ์ (2544) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมในนิคมฯ ได้ให้ความสำคัญและร่วมมือกับ คณะทำงาน โครงการโรงงานสีขาว โดยได้จัดกิจกรรม ตามกระบวนการหรือขั้นตอน และหลักเกณฑ์ในการนำไปสู่การเป็นโรงงานสีขาว ที่จะต้องปลอดยาเสพติด โดยเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐบาล และประสานความร่วมมือกับผู้ใช้แรงงานร่วมกันระหว่างนายจ้าง และผู้ปฏิบัติงาน ได้มีการกำหนดนโยบายป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการของตน ซึ่งได้ลงนามโดย ฝ่ายบริหารทั้งที่เป็นชาวไทย และชาวต่างชาติ ได้มีการสร้างนโยบาย และแจ้งสถานการณ์ยาเสพติดในโรงงานของตนให้ผู้ใช้แรงงานทราบ โดยมีการประกาศเสียงตามสาย การติดประกาศ การพิมพ์ลงวารสาร และการให้ผู้ใช้แรงงานเซ็นรับทราบนโยบายทุกคน โดยพบว่าทุก ๆ กลุ่ม ได้เข้าใจในปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนปัญหาที่พบ คือ จำนวนพนักงานที่เข้าร่วมยังน้อย เนื่องจากเวลาในการเข้าทำงาน และเลิกงานของพนักงานไม่ตรงกัน แต่พนักงานก็เกิดความตระหนัก รักสุขภาพ เกิดความภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

บทที่ 3

ยุทธศาสตร์การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด ของกระทรวงแรงงาน

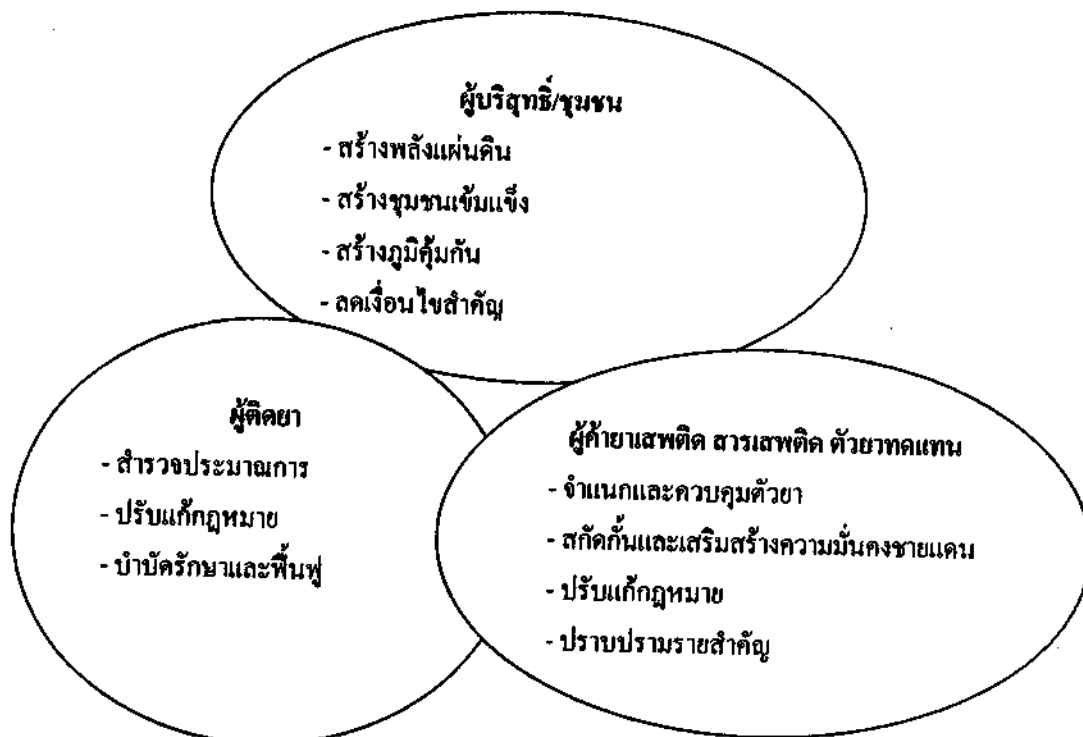
จากปัญหาสุขภาพเสพติดที่เกิดขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของยาเสพติดและมีการแพร่ระบาดอย่างแพร่หลายอันเนื่องมาจากสาเหตุทางสังคมและเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและค่านิยมอันเป็นผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว และชุมชนก่อให้เกิดการกำหนด บรรยายภาพ ยุทธศาสตร์ แนวทาง ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดที่กล่าวมาผู้มีปัญหาได้นำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎี และผลการศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องและนำเสนอผลการศึกษาทั้งในภาพรวมระดับชาติและระดับพื้นที่ โดยจะนำเสนอผลการศึกษา ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 นโยบายยุทธศาสตร์และแนวทางในการดำเนินงานในระดับชาติ
- 3.2 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดของกระทรวงแรงงาน
- 3.3 การสร้างเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดของกระทรวงแรงงาน
- 3.4 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในสถานประกอบการ

3.1 นโยบายยุทธศาสตร์ และแนวทางในการดำเนินงานในระดับชาติ

3.1.1 การก่อเกิดและกำหนดนโยบาย

1) กรอบแนวคิดจากระบวนการกำหนดแนวทางเพื่อนโยบายยาเสพติด ณ จังหวัด เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 10 – 11 มีนาคม พ.ศ. 2544

2) คำกล่าวของนายกรัฐมนตรีในรายการนายก ฯ พูดคุยกับประชาชน

นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้กล่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชน เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2544 ว่า พระเจ้าอยู่หัวของเราทรงพระนามว่า “ภูมิพล” แปลว่า “พลังแผ่นดิน” “เราจะใช้ยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า “พลังแผ่นดิน” เราจะใช้พลังตรงนี้มาช่วยทำให้บ้านเมืองหลุดพ้นจากภาวะวิกฤต และต่อมา ได้กล่าวมอบนโยบาย “ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะยาเสพติด” แก่หัวหน้าส่วนราชการใน 17 จังหวัด ภาคเหนือ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2544 เท่ากับ ได้ัญเชิญ พระนามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คำว่า “ภูมิพล” แปลว่า “พลังแผ่นดิน” มาเป็นศูนย์กลางของคนไทยทั้งชาติ ซึ่งต้องรวมใจให้เป็นหนึ่งเดียวเพื่อมาแก้ปัญหาของชาติที่ยังแก้ไขไม่ได้มาโดยตลอด และรัฐบาลจึงมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 เรื่อง แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด และพลังแผ่นดินนั้นสามารถแก้ปัญหาอย่างอื่นได้อีกหลายเรื่อง ไม่ใช่เฉพาะปัญหาเสพติดได้แต่เพียงอย่างเดียว”

3) ปัจจัยแวดล้อม

3.1) ปัจจัยแวดล้อมภายในระบบการเมือง

จากการเลือกตั้ง เมื่อ พ.ศ. 2544 พรรคไทยรักไทยได้ ชูประเด็นการหาเสียงโดยให้สัญญาแก่ประชาชนว่า หากพรรคไทยรักไทย ได้รับการเลือกตั้ง มีเสียงข้างมากและเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล พรรคไทยรักไทย มีนโยบายเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ คือ ปัญหาความยากจน ปัญหาคอร์รัปชัน และปัญหาเสพติดมาดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังโดยเฉพาะยาเสพติด ต้องหมดสิ้นไปจากแผ่นดินไทยให้ได้ และเมื่อได้จัดตั้งเป็นรัฐบาลจึงได้ประกาศทำสงครามยาเสพติด โดยนำ “พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” มาเป็นนโยบายเร่งด่วนในการแก้ปัญหาเสพติดในประเทศ

3.2) ปัจจัยแวดล้อมภายนอกระบบการเมือง

- พระนามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คำว่า “ภูมิพล” หมายถึง “พลังแผ่นดิน” ซึ่ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ัญเชิญมานับแรงจูงใจหลัก เพื่อสร้างศรัทธาให้คนไทยทั้งชาติได้รวมใจเป็นพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด

- คุณภาพชีวิตของประชากร ปัญหาเสพติดมิใช่เพียงแต่จะสร้างผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และความสงบเรียบร้อยตลอดจนศีลธรรมอันดีงามของประชาชนเท่านั้น ยังบั่นทอนและทำลายสุขภาพอนามัย ร่างกายของผู้เสพให้เสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- การลักลอบการนำเข้ายาเสพติด ส่วนใหญ่จะลักลอบเข้ามาทางตะเข็บชายแดนประเทศเพื่อนบ้านยากแก่การปราบปราม เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านไม่ได้ให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามเท่าที่ควร จึงเป็นปัญหาใหญ่ที่ประเทศไทยจะต้องรับผิดชอบโดยตรง ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมาก

- ความมั่นคงของประเทศ เมื่อมีการผลิตยาเสพติดและลักลอบนำเข้ามาประเทศไทย ทำให้เกิดกลุ่มอิทธิพลหลายกลุ่มในเครือข่ายของผู้ค้ายาเสพติด ทำการค้าขายยาเสพติดอย่างเป็นขบวนการกระจายไปทั่วประเทศและปัจจุบันได้ขยายวงกว้างถึงสถานศึกษาและกลุ่มเยาวชน ทำให้เยาวชนจำนวนมากติดยาเสพติด แทนที่เยาวชนของชาติจะต้องเป็นกำลังสำคัญเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต เมื่อเยาวชนเหล่านี้กลับมาติดยาเสพติดแล้ว ก็กลายเป็นผู้ทำลายเศรษฐกิจของชาติ ทำลายสังคมวัฒนธรรมอันดี ในที่สุดกลายมาเป็นปัญหาบ่อนทำลายด้านความมั่นคงของประเทศ

- เนื่องจากปัจจุบัน การคมนาคมสะดวกขึ้น ชุมชนที่มีอาณาเขตติดต่อกับชุมชนอื่น ทำให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดระหว่างชุมชนได้ง่าย โดยในช่วงปี 2537 – 2538 ได้เริ่มมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน ประกอบกับค่านิยมของคนในชุมชนในขณะนั้นยังไม่ตระหนักในการต่อต้านยาเสพติดเท่าไรนัก จึง ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดทวีความรุนแรงและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะยาบ้า (ไพรัตน์ เศรษฐินทร์ : 2527)

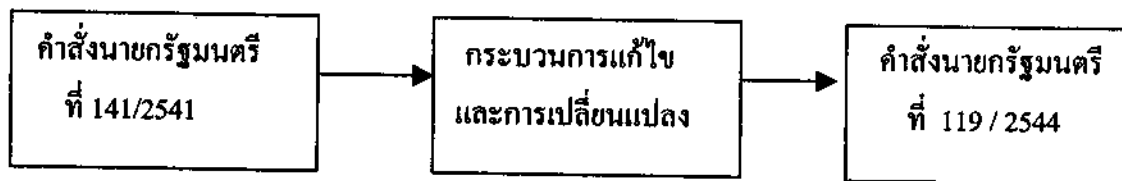
- สถิติการปราบปรามจับกุมที่ผ่านมา โดยเฉพาะยาบ้าในปี พ.ศ. 2543 สามารถจับกุมยาบ้าได้ถึง 72.4 ล้านเม็ด มีผู้ต้องหาซึ่งมีทั้งผู้ผลิตผู้จำหน่าย ผู้ครอบครองและผู้เสพถึง 211,362 คน ปี พ.ศ. 2544 ตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึง กุมภาพันธ์ จับกุมได้ 20.7 ล้านเม็ด มีผู้ต้องหามากกว่า 60,000 คน คาดกันว่าในปี 2545 นี้จะมีการผลิตยาบ้า และทะลักเข้ามาขายในประเทศประมาณ 600 – 800 ล้านเม็ด แต่ที่ผ่านมาสามารถจับกุมได้ปีละแค่ 70 ล้านเม็ด นั่นหมายถึงว่ายังมียาบ้าเถื่อนลอดูดาเข้าหน้าที่บ้านเมืองมากกว่า 10 เท่าที่จับกุมได้ (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด : 2545) รัฐบาลจึงได้ประกาศสงครามกับยาบ้า

- เป็นอาชีพที่น่าเสี่ยงเพราะค่าตอบแทนสูง สำหรับการลักลอบขนเคมีภัณฑ์ ซึ่งเป็นสารขั้นต้นสำหรับผลิตยาบ้า บางส่วนกลุ่มว่าแดงได้ลักลอบนำเข้ามาจากประเทศจีนบางส่วนถูกลำเลียงผ่านประเทศไทย และสามารถตรวจยึดเคมีภัณฑ์ซึ่งส่วนผสมยาบ้า เช่น สารคาเฟอีน สารคาเซีย น้ำยาอีเทอร์ น้ำยาแอมโมเนียคลอไรด์ รวมทั้งเครื่องอัดเม็ดยาบ้าได้เป็นจำนวนมาก เคมีภัณฑ์เหล่านี้ราคาไม่สูงนัก ต้นทุนการผลิตเม็ดละ 10 – 12 บาท เมื่อเข้ามาตามแนวชายแดนภาคเหนือ จะมีราคาเพิ่มขึ้นเป็นเม็ดละ 18 – 25 บาท ราคาส่งให้สายส่งทางภาคเหนือเม็ดละ 30 – 35 บาท ผ่านขี้นี้วัว ชาป๊วกว่าจะถึงผู้เสพจะมีราคาสูงเม็ดละ 100 – 120 บาท ธุรกิจการค้ายาบ้ามีกำไรงาม จึงเป็นแรงจูงใจให้คนกล้าเสี่ยงที่จะเป็นผู้จำหน่าย เพราะมียอดเงินจำนวนมาก ผู้ค้า ผู้ผลิต จึงมีมากมายเป็นการบ่อนทำลายประเทศชาติและความมั่นคงของชาติ (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด : 2545)

3.1.2 ตัวแบบในการวิเคราะห์การก่อเกิดนโยบาย

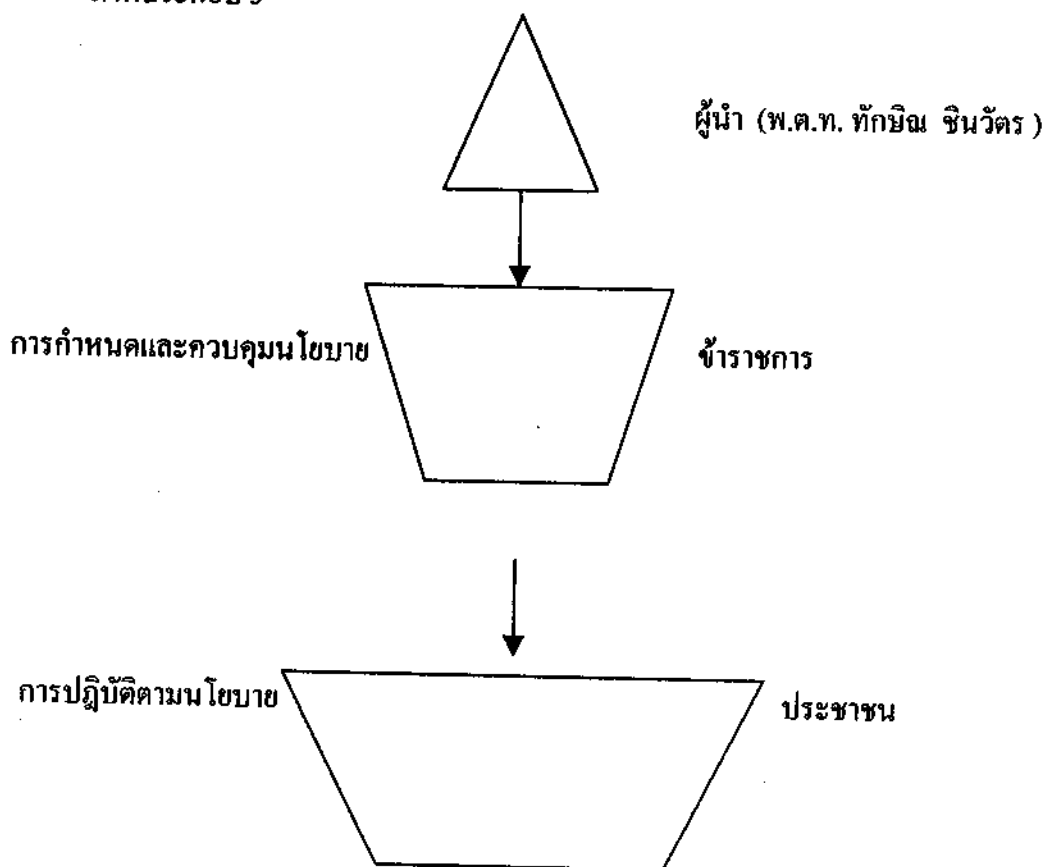
1) ตัวแบบปรับแก้ของเคิม (Incremental Model)

ตัวแบบการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะก่อนออกเป็นคำสั่ง นายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ตามภาพประกอบ 4
ภาพประกอบ 4

2) ตัวแบบภาวะผู้นำ (Elite Model) เป็นแนวคิดของผู้นำในการกำหนดนโยบาย ซึ่งก่อเกิดเป็นแนวคิด ตามภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5

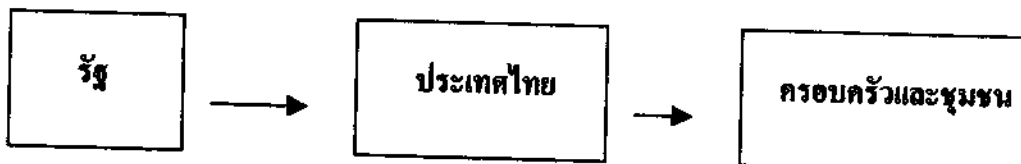

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541 เรื่องนโยบาย การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ ราษฎร์ – รัฐ ร่วมใจด้านภัยยาเสพติด โดยมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กระทรวง ทบวง กรม ป.ป.ส. กรุงเทพมหานคร และป.ป.ส. จังหวัด ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการ

ดำเนินงานและองค์กรหรือหน่วยงานที่รับนโยบายและแนวทางไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติราชการยาเสพติดแห่งชาติ (ศ.ปส.ช.) ศูนย์ปฏิบัติยาเสพติดกรุงเทพฯ (ศ.ปส.ก.) ศูนย์ปฏิบัติยาเสพติดจังหวัด(ศ.ปส.จ.)และหน่วยงานของรัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาคมเครือข่ายชุมชนอาสาพัฒนาชุมชน(อ.พ.ช.) กลุ่มชุมชน และสถาบันครอบครัวเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ในการป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติด

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เรื่องแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด เป็นแนวยุทธศาสตร์การดำเนินงาน โดยทุกองคาพยพในสังคมจะต้องผนึกกำลังร่วมกันให้เป็นพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว การดำเนินงานต้องยึดพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงานเน้นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน เป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาและให้ความสำคัญแก่การป้องกัน โดยเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชนเพื่อลดอุปสงค์ (Demand) ด้านยาเสพติด ควบคู่ไปกับการเพื่อลดปริมาณอุปทาน (Supply) ยาเสพติดเพื่อประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดการปราบปรามอย่างเฉียบขาด จริงจัง รัฐบาล ซึ่งนำโดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายรัฐบาลต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 กำหนดนโยบาย “การป้องกันและปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด”

กำหนดองค์การบริหารแผนระดับชาติ คณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามแนวทางใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดทำหน้าที่กำหนดแผนปฏิบัติการ ระดับพื้นที่ : ระดับภาคอำนาจการและสนับสนุนการปฏิบัติในพื้นที่และภารกิจเฉพาะเสริมการปฏิบัติของจังหวัดอำเภอได้จัดตั้งศูนย์อำนาจการประสานงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาคประชาชน เน้นคนไทยทั้งชาติต้องรวมใจให้เป็นหนึ่งเพื่อมาช่วยแก้ปัญหาเสพติด ตามแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ระบบย่อยคือสังคมไทยได้แก่ รัฐบาล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งเป็นรากเหง้าของปัญหา กล่าวคือ ปัจจัยในตัวบุคคล ได้แก่ผู้ใช้และผู้เสพ ขาดภูมิคุ้มกันและ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย การขาดจิตสำนึก นำไปสู่ภาวะบกพร่องของระบบ (dysfunction) ทำให้ประเทศไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดให้หมดไปได้ จึงต้องมีการปรับระบบย่อย ซึ่งได้แก่ความอ่อนแอของครอบครัวและชุมชน ด้านอาชีพและรายได้บางส่วน ประชาชนจึงหันไปใช้ยาเสพติด และก้ายาเสพติด รวมทั้งปัญหาค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยมความฟุ้งเฟ้อ ความไม่เพียงพอ ตลอดจนระบบอุปถัมภ์ การเอื้อประโยชน์ และความมีอิทธิพลในระดับต่างๆ ล้วนส่งผลให้การทำหน้าที่ของระบบหลักบกพร่องจึงจำเป็นต้องหามาตรการแก้ไขระบบหลักไปสู่ภาวะสมดุล (equilibrium) ในที่สุดจึงเป็นนโยบายยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 นั้นเอง

3.1.3 การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมีอยู่ 2 ปัจจัย คือ

1) ปัจจัยพื้นฐาน

รัฐบาลนำนโยบายยุทธศาสตร์“พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” สู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยรวมทุกองคาพยพนั้น คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และชุมชน ร่วมแรง ร่วมมือ ร่วมใจ ทั้งนี้เป้าหมายอย่างชัดเจนว่า “ เพื่อหยุดยั้งการขยายตัวของปัญหาและลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดให้หมดสิ้นไปในที่สุด”อันจะก่อความเข้มแข็งในการพัฒนาประเทศ และนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศสืบไป

2) ปัจจัยแวดล้อม

2.1) ปัจจัยแวดล้อมภายใน คือ เป็นนโยบายของพรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลเสียงข้างมากจึงทำให้นโยบายยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” ได้รับการผลักดันอย่างขี้นยวดและลงสู่การปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว

2.2) ปัจจัยแวดล้อมภายนอก

- อัญเชิญพระนาม “ภูมิพล” ซึ่งแปลว่า“พลังแผ่นดิน”เป็นแรงจูงใจและรวมใจของคนทั้งชาติ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึก และร่วมผนึกกำลังร่วมกันต่อต้านยาเสพติดภายใต้พระบารมี

- ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย และคุณภาพ ก่อให้เกิดวิกฤตของด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว จึงต้องรีบแก้ไขปัญหายาอย่างรีบด่วน

- รายได้จากการจำหน่ายยาเสพติดคือ จึงเป็นแรงจูงใจให้กล้าเสี่ยงค้ายาเสพติดถึงแม้จะมีบทลงโทษอย่างรุนแรงก็ตาม

- ทุกภาคส่วนของสังคมยังไม่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาอย่างจริงจัง

3) การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด”

จากปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัยที่กล่าวมา ก่อให้เกิดกระบวนการและวิธีการในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” ดังนี้

ดำเนินนโยบายการดำเนินงานโดยหลักการป้องกันและปราบปราม ผู้เสพยาต้องได้รับการบำบัด ผู้ค้าได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด จากการประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิดที่จังหวัดเชียงราย ได้กำหนดกลยุทธ์แนวทางการเอาชนะยาเสพติด โดยตัดวงจรด้านการใช้ หรือ DEMAND หรือ SUPPLY ด้วยการควบคุมยาเสพติด และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด ตัดวงจรผู้เสพยาออกไปจากวงจรการค้ายาเสพติด ด้วยการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ และป้องกันมิให้มีการเสพยาเสพติดด้วยการสร้างพลังแผ่นดินให้ระดับหมู่บ้านชุมชน และการสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน

ทุกองคาพยพในสังคมต้องผนึกกำลังให้แผ่นดิน ซึ่งหมายถึง ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ การ ภาคเอกชน ประชาชน หน่วยงาน องค์กรทุกรูปแบบ จะต้องเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยความสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบของสังคมและประเทศชาติร่วมกัน

การบริหารจัดการในลักษณะองค์กรเครือข่ายการทำงานร่วมกัน(Networking Organization) โดยการประสานงานการทำงานให้เกิดเชื่อมโยงในทุกระดับทั้งความสัมพันธ์ในแนวนอนระหว่างหน่วยงานส่วนกลางด้วยกัน หน่วยงานระดับพื้นที่ และความสัมพันธ์ในแนวตั้งระหว่างหน่วยงานองค์กรส่วนกลางกับหน่วยองค์กรในพื้นที่จนกระทั่งถึง หมู่บ้าน ชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานของสังคม

นอกจากนี้ เพื่อสู่เป้าหมายและสามารถก่อให้เกิดกระบวนการและวิธีการในการดำเนินยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดซึ่งต้องอาศัย แนวทางตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2544 เรื่อง แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด ได้แก่

1) การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน

กระตุ้นและปลูกจิตสำนึกของปวงชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดที่จะมีต่อประเทศชาติ และบังเกิดความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยตระหนักว่า การที่จะเอาชนะยาเสพติดได้มิใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งแต่ทุกองคาพยพในสังคมจะร่วมกันผนึกกำลังเป็นพลังแผ่นดินเข้าต่อสู้และเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว โดยใช้มาตรการป้องกันนำการปราบปรามด้วยการดูแลและสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชน และกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่สถาบันทางสังคมต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว รวมทั้งเสริมสร้างมาตรการการป้องกันและความมั่นคงให้แก่หมู่บ้านตามแนวชายแดน

2) การควบคุมตัวยาและสารเคมี

ตรวจสอบ ควบคุม และสกัดกั้นสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ พร้อมทั้งอุปกรณ์ในการผลิตยาเสพติด ซึ่งจะออกไปสู่แหล่งผลิตที่สามารถนำไปใช้ในการผลิตยาเสพติด ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งควบคุมตัวยาหรือสารอื่น ๆ ที่อาจสามารถนำมาใช้ทดแทนยาเสพติดได้

3) การปราบปราม

พัฒนาบุคลากรทั้งทางด้านความรู้ จิตสำนึกและพลังศรัทธา ควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยี วิธีการและการสนับสนุนต่าง ๆ ในการสืบสวนปราบปราม ตลอดจนนำมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่มาใช้ใช้ตรอนและทำลายเครือข่ายการผลิต นายทุน ผู้ค้ารายใหญ่ ผู้มีอิทธิพล ผู้สมคบ ผู้ขน ผู้ค้าคนกลาง และรายย่อย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเฉียบขาด

4) การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

ทำลายโครงสร้างของปัญหาสุขภาพจิต โดยตัดวงจรของยาเสพติดด้วยการแยกผู้เสพยาเสพติดออกมาบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยทั้งระบบสมัครใจและระบบบังคับ ตลอดจนจัดให้มีระบบการติดตามช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู เพื่อสามารถกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชน และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพ และการใช้ทรัพยากรของหน่วยต่าง ๆ ทั้งของทางราชการ เอกชน และประชาชน เพื่อให้ผู้เสพยาเสพติดได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างทั่วถึง

5) การข่าว

จัดและพัฒนางานด้านการข่าว การประสานการข่าว และการปฏิบัติการด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้เป็นระบบ สามารถสนับสนุนการปราบปราม โดยเฉพาะการปราบปรามการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ การปราบปรามเครือข่ายผู้ผลิตยาทุน ผู้มีอิทธิพล ผู้สนับสนุน ผู้ค้ารายสำคัญ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด

6) การอำนวยความสะดวกและประสานงาน

พัฒนางานด้านการอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งทุกส่วนของสังคมไทย โดยขจัดปัญหาอุปสรรคและขัดข้องต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป (โดยหลายกำแพงของส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อเป็นการเปิดกว้างให้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด) กำหนดลักษณะพื้นที่ที่จะเข้าดำเนินการโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

7) การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

พิจารณาปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดให้เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาคดียาเสพติด ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการยุติธรรม และขจัดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความเด็ดขาด รวดเร็วและเป็นธรรม ตลอดจนเอื้ออำนวยตามนโยบายการให้ผู้เสพยาเป็นผู้ป่วย เป็นต้น

8) ความร่วมมือระหว่างประเทศ

ดำเนินการด้านการต่างประเทศ เพื่อผลักดันและกดดันให้เกิดความร่วมมือในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศโดยเฉพาะ และของภูมิภาค และประชาคมโลกโดยรวม โดยเฉพาะการแสวงหาความร่วมมือและความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

9) การวิจัย พัฒนา และติดตามประเมินผล

จัดและสนับสนุนให้มีการศึกษา วิจัย และติดตามประเมินผล แผนงาน โครงการ แก้ไขปัญหาสาธารณสุขอย่างเป็นวิชาการ เพื่อพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขอย่างมีหลักฐานและอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งได้รับการวิเคราะห์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์และเป็นระบบ

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดเป็นยุทธศาสตร์หลัก สำหรับประชาชนพลังแห่งความร่วมมือในลักษณะพหุภาคีเพื่อต่อสู้กับปัญหาสาธารณสุข โดยมอบหมาย ให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ

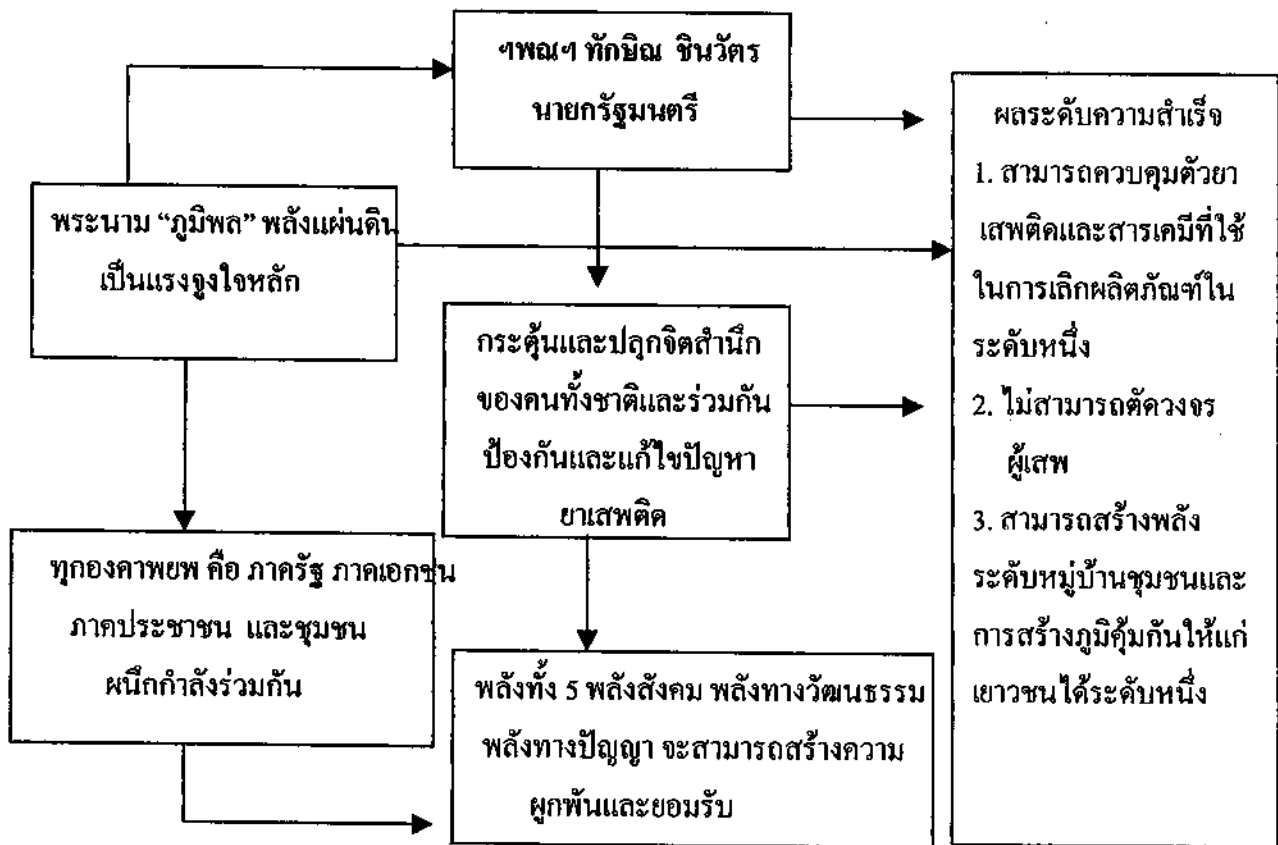
โดยการดำเนินการตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดมีองค์กรพื้นที่ ดำเนินการ คือ

1) องค์กรอำนวยการ ระดับชาติศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ (ศ.ปส.ช) ซึ่งเป็น องค์กรอำนวยการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดระดับชาติตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี 141/2541 ได้ขุบเลิกได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะ ปัญหายาเสพติด

2) องค์กรดำเนินงานระดับพื้นที่ ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรุงเทพมหานครและจังหวัด (ศ.ปส.ก.จ.) ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 141/2541 ยังคงปฏิบัติหน้าที่ ต่อไปจนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง

จากแนวคิดปัจจัยแวดล้อมการก่อเกิดนโยบาย การกำหนดแนวทางและกลไกในการ ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ กล่าวได้ว่าประเทศไทย เป็นระบบหลัก ซึ่งเป็นเครือข่ายพลังแผ่นดิน โดยมีระบบย่อยต่าง ๆ สังกศ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และชุมชน เมื่อระบบย่อยดังกล่าวบางระบบเกิดความ บกพร่อง (dysfunction) ก็จะนำไปสู่ภาวะการสูญเสียระบบจึงจำเป็นต้องให้ระบบย่อยต่าง ๆ ได้ทำ หน้าที่ครบถ้วนเพื่อนำไปสู่ภาวะสมดุล (equilibrium) ในที่สุด กล่าวคือ ภาครัฐ ภาคเอกชนประชาชน และชุมชนไม่ได้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและร่วมกันผลักดันตามนโยบายยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะยาเสพติด” แต่กลับเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์หรือเป็นผู้อยู่เบื้องหลังของวงจรรยาเสพติด จึงต้องปรับระบบย่อยเหล่านี้ เพื่อให้อยู่ใต้นโยบายยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” ดังแผนภูมิตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กรการดังนี้

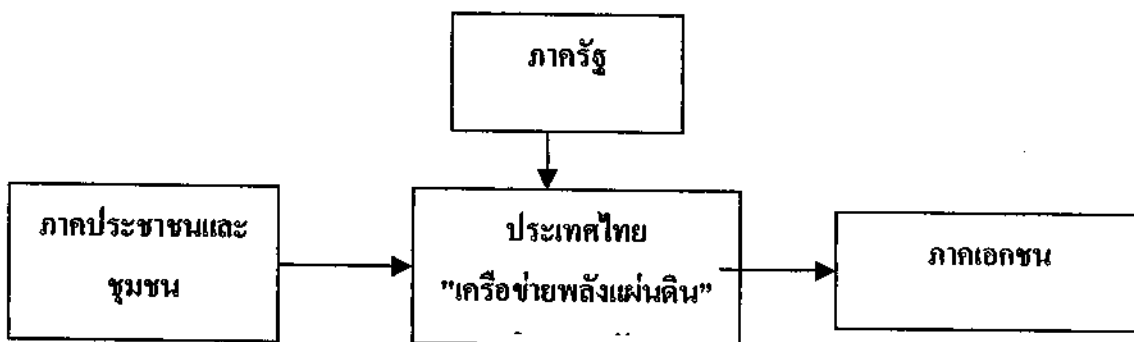
ภาพประกอบ 6 : ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร (Organization development model)

ที่มา : วารสาร พัฒนบริหารศาสตร์ :2546 :18

โดยมีการปรับระบบย่อยเพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์และแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดตามภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 : ระบบย่อยตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด

ที่มา : วารสาร พัฒนบริหารศาสตร์ :2546 :19

3.2 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงแรงงาน

กรอบยุทธศาสตร์ชาติในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการป้องกันแก้ไขปราบปราม ซึ่งกระทรวงแรงงานรับผิดชอบดำเนินการ ใน 2 ด้าน คือ

3.2.1 ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก ได้แก่

1) มาตรการสกัดกั้นปัญหายาเสพติด มีแนวทางดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและการป้องกันปัญหายาเสพติดให้แก่กลุ่มเป้าหมาย รมรณรงค์ให้สถานประกอบการเข้าร่วมโครงการโรงงานสีขาว ให้ความร่วมมือกับโครงการโรงงานสีขาว และให้ความร่วมมือกับโครงการ To Be Number One

2) มาตรการกระตุ้นสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วม มีแนวทางดำเนินการโดยสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเบาะแสและช่วยเหลือผู้มีปัญหา ลงนามแสดงเจตจำนงต่อต้านยาเสพติดของไตรภาคีด้านแรงงาน

3) มาตรการส่งเสริมสุขภาพผู้ใช้แรงงาน มีแนวทางดำเนินการโดยขอความร่วมมือนายจ้างทุกสถานประกอบการให้มีกีฬาในโรงงาน

3.2.2 ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด / ผู้ติดยาเสพติด ประกอบด้วยมาตรการหลัก ได้แก่

1) มาตรการตัดวงจรปัญหา มีแนวทางดำเนินการคือ ช่วยเหลือผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติดในสถานประกอบการได้รับการรักษาโดยยังคงสภาพการจ้างงานให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการส่งเสริมอาชีพ ทักษะฝีมือและจัดหางานให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาแล้ว

2) มาตรการปรับทัศนคติของสังคม / นายจ้างต่อผู้ผ่านการบำบัดรักษาจากการติดยาเสพติด มีแนวทางการดำเนินการ คือ สร้างความเข้าใจให้แก่ นายจ้างเพื่อให้โอกาสในการทำงานแก่ผู้ผ่านการบำบัดขอความร่วมมือนายจ้างให้โอกาสเป็นพิเศษในการจ้างงาน แก่ผู้ผ่านการบำบัด

จากมาตรการและแนวทางดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานได้เน้นย้ำให้กระทรวงแรงงานให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพสอดคล้องกับบทบาทสำคัญของกระทรวงแรงงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยราชการอื่นอย่างเต็มที่

กระทรวงแรงงานได้บูรณาการโครงการ / กิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ภายใต้โครงการ รวมใจ แรงงานไทย ไร้ยาเสพติด โดยกำหนดระดับการดำเนินงานไว้ 3 ระดับ เพื่อให้ครอบคลุม มีความต่อเนื่องและมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติด ดังนี้

ระดับกว้าง เป็นการดำเนินงานแบบบูรณาการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายของกระทรวง
แรงงานทั้งหมด มีโครงการ / กิจกรรม สำคัญ ได้แก่

- การจัดอบรม / นิทรรศการ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโทษและการป้องกันยาเสพติด
โดยสอดแทรกในภารกิจปกติของหน่วยงานแต่ละปี
- การลงนามแสดงเจตจำนง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อสร้างกระแสต่อต้านยา
เสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานและครอบครัวและข้าราชการ
- การรวมพลังผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศ และประกาศตนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ระดับลึก

- โครงการโรงงานสีขาว ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ 8 ประการให้สถานประกอบการเป็น
แนวทางในการดำเนินงาน อาทิ มีนโยบายการดำเนินงานด้านยาเสพติด มีการตั้งคณะทำงานมีการ
จัดกิจกรรมให้ความรู้และนันทนาการ มีการตรวจสุขภาพ มีการบันทึกประวัติพนักงานและบันทึกผล
การดำเนินงาน ฯลฯ โดยมีสถานประกอบการขนาด 50 คนขึ้นไป

- โครงการกลับสู่ชีวิตใหม่ เป็นโครงการรองรับโครงการโรงงานสีขาว เพื่อช่วยเหลือ
ผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติดในสถานประกอบการให้ได้รับการบำบัดอย่างถูกต้อง โดยขอความร่วมมือ
นายจ้างให้คงสภาพการทำงานดั้งเดิม

- โครงการกีฬาในโรงงาน เป็นการขอความร่วมมือให้นายจ้าง จัดลานกีฬาใน
โรงงานเพื่อให้ลูกจ้างได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเป็นการส่งเสริมพลานามัย และส่งเสริมระบบ
แรงงานสัมพันธ์ที่ดีนำไปสู่ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

- การสร้างเครือข่าย เพื่อเป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดทำหน้าที่
เฝ้าระวัง แจ้งเบาะแส และช่วยเหลือเพื่อนหรือผู้มีปัญหาติดยาเสพติด 3% ของผู้ใช้แรงงานในสถาน
ประกอบการ 50 คนขึ้นไป

ระดับร่วม เป็นการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดกับ
ส่วนราชการต่าง ๆ มีโครงการ / กิจกรรมสำคัญ คือ

- การฝึกอาชีพ แนะนำอาชีพและจัดหางานให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษา จากการติดยา
เสพติด

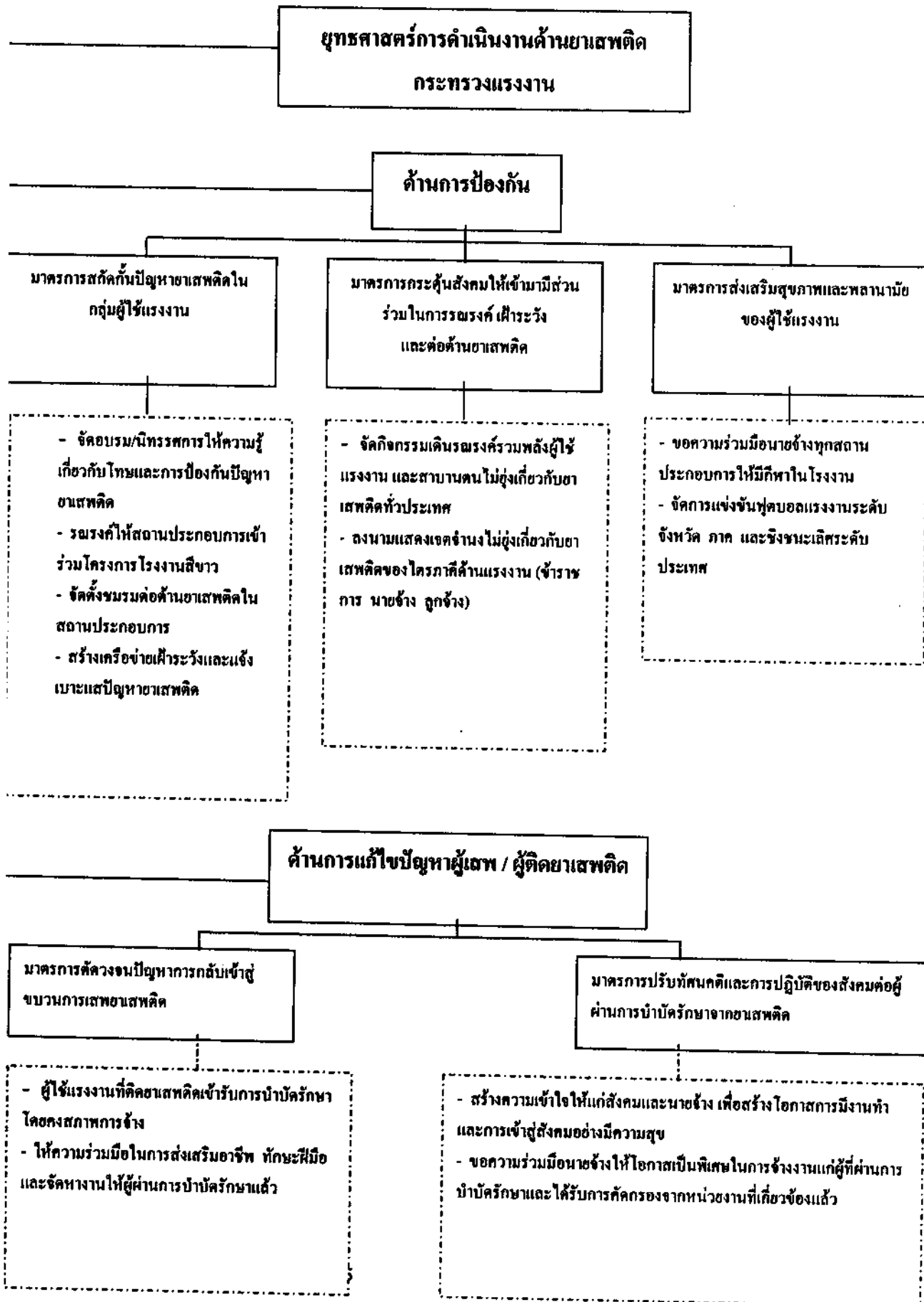
- การปรับทัศนคตินายจ้าง / ผู้ประกอบการที่มีต่อผู้เสพ / ผู้ติดยาเสพติด / ผู้ผ่านการ
บำบัดการรักษาโดยการให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจผ่านทางการกิจปกติอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัด
ประชุม / สัมมนาเพื่อให้นายจ้างให้โอกาสในการทำงานแก่กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว และอนุญาตให้ผู้ใช้
แรงงานที่ติดยาเสพติดได้เข้ารับการรักษาในฐานะผู้ป่วย

- โครงการ To Be Number One กระทรวงแรงงานได้ให้ความร่วมมือในการรณรงค์ให้ผู้ใช้แรงงานเข้าร่วมโครงการ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับโครงการโรงงานสีขาว ซึ่งมีแนวคิดและวิธีการที่สอดคล้องกัน

โครงการ / กิจกรรมดังกล่าวกระทรวงแรงงานได้บูรณาการและดำเนินการภายใต้โครงการรวมใจ แรงงานไทย ไร้ยาเสพติด

ซึ่งจากยุทธศาสตร์และมาตรการที่กล่าวมาสามารถ สรุปได้ตามภาพประกอบ
ในหน้าถัดไป

ภาพประกอบ 6 : แผนภูมิยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านยาเสพติดของกระทรวงแรงงาน

3.3 การสร้างเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกระทรวงแรงงาน

กระทรวงแรงงาน ได้รับนโยบายจากรัฐบาลมาดำเนินการรับผิดชอบ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีการดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 การจัดองค์การรองรับการดำเนินงานประกอบด้วย

- 1) กองอำนวยการประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด (กอ.ปพส.) ปลัดกระทรวงแรงงาน
 - 2) กองอำนวยการประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (กอ.ปพส.กทม.) รองปลัดกระทรวงแรงงานที่ได้รับมอบหมาย
 - 3) กองอำนวยการประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดเขต ผู้อำนวยการกลุ่มงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ 1- 10
 - 4) คณะทำงานประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัด แรงงานจังหวัด
 - 5) คณะทำงานประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดอำเภอ / กิ่งอำเภอ
 - 6) ศูนย์ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดตำบล
 - 7) ศูนย์ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดเทศบาล
 - 8) ศูนย์ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดหมู่บ้าน / ชุมชน
- สำหรับในระดับอำเภอมอบหมายให้แรงงานจังหวัดประสานงานกับหัวหน้าหน่วยงานมอบหมายผู้แทนตามความเหมาะสม

3.3.2 เครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

กระทรวงแรงงาน ได้รับมอบหมายให้เป็นฝ่ายประสานผู้ใช้แรงงาน รับผิดชอบในการสร้างเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดยมีหลักเกณฑ์ในการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2546 (ข้อ 2) คือให้มีผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานอย่างน้อยร้อยละ 3 ของผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการนั้น ๆ

1) แนวทางการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดให้สร้างเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานตามโครงสร้างการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่กระทรวงแรงงานมีอยู่แล้วคือ ร้อยละ 3 ของลูกจ้างในสถานประกอบการขนาด 50 คนขึ้นไป โดยพิจารณาจากผู้แทนลูกจ้างที่เป็นที่ยอมรับในคณะกรรมการโรงงานสีขาว คณะกรรมการสวัสดิการแรงงานเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยในการทำงาน อาสาสมัครแรงงานในสถานประกอบการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากนายจ้างให้รับผิดชอบงานด้านยาเสพติด

ขั้นตอนที่ 2 สถานประกอบการขนาดต่ำกว่า 50 คน หรือจังหวัดที่มีสถานประกอบการขนาดเล็ก ให้คัดเลือกจากอาสาสมัครที่เข้ารับการอบรมตามโครงการอาสาสมัครแรงงาน

ในสถานประกอบการของสำนักงานประกันสังคม โดยใช้หลักเกณฑ์อย่างน้อยร้อยละ 3 ของผู้ใช้แรงงานจากสถานประกอบการขนาดเล็กทั้งหมดเช่นเดียวกัน

เป้าหมาย : 90,000 คน (3% จากลูกจ้างในสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการ
โรงงานสีขาว)

ส่วนกลาง : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำนวน 47,152 คน

ส่วนภูมิภาค : แรงงานจังหวัดประสานหัวหน้าหน่วยงานสังกัดในจังหวัดดำเนินการ
จำนวน 42,848 คน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดเก็บและบันทึกข้อมูลประวัติผู้ประสานพลังแผ่นดินอาชญา
ยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานตามแนวทางของศูนย์ประสานพลังแผ่นดินอาชญาเสพติดจังหวัด
แบบฟอร์มแนบท้าย

ขั้นตอนที่ 4 การชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ ดำเนินการโดย
สอดแทรกในการอบรม / สัมมนาที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว โดยในพื้นที่กรุงเทพฯและจังหวัดจะมี
วิทยากร ครู ก และครู ข ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยให้ความร่วมมือรับผิดชอบหน้าที่
ชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทภารกิจของผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ

ส่วนกลาง : ติดต่อศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศตส.
กทม.) โทร. 02-2228854, 2242961 หรือสำนักงานเขตกรุงเทพมหานครทุกเขต

ส่วนภูมิภาค : ติดต่อศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกรุงเทพมหานคร
(ศตส.จ.) หรือป้องกันจังหวัด

2) การบันทึกข้อมูลประวัติผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ

กองอำนวยการประสานพลังแผ่นดินอาชญาเสพติดกระทรวงมหาดไทยได้เปิด
WEBSITE www.plpd.org เพื่อติดตามการประชาสัมพันธ์ รวมทั้ง เพื่อการบันทึกข้อมูลผู้ประสาน
พลังแผ่นดินอาชญาเสพติด ชุมชน / หมู่บ้านและเครือข่ายทั่วประเทศ โดยมีการแบ่งมอบความ
รับผิดชอบในพื้นที่และการประสานการปฏิบัติดังนี้

- ส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) ; สำนักงานเขตกรุงเทพฯ ทุกเขตเป็นศูนย์บันทึก
ข้อมูลผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ มอบหมายให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานประสานรายละเอียด
การจัดทำและบันทึกข้อมูลรายชื่อผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานกับสำนักงานเขต
กรุงเทพฯ ในพื้นที่

- ส่วนภูมิภาค 75 จังหวัด ; ป้องกันจังหวัด / ศูนย์ประสานการทะเบียนจังหวัดเป็น
หน่วยบันทึกข้อมูลผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ มอบหมายให้แรงงานจังหวัดประสานหัวหน้าหน่วยงาน
ในสังกัดเกี่ยวกับการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลรายชื่อผู้ประสานพลังแผ่นดินฯ ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานกับ
หน่วยงานดังกล่าว

ส่วนกลาง (กรุงเทพฯ) : ติดต่อฝ่ายระบบข้อมูล กองสารสนเทศศุนิยมศาสตร์ กทม. หรือ ศตส. กทม. โทร. 02-2228854 02-2242961

ส่วนภูมิภาค : ติดต่อป้องกันจังหวัดหรือศูนย์บริหารการทะเบียนจังหวัด / ภาค

3) หน้าที่ผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

3.1) ด้านการป้องกัน : เป็นผู้รู้จักป้องกันตนเอง สร้างความรัก ความอบอุ่น ในครอบครัว และให้ความรู้ความเข้าใจแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใกล้ชิดให้มีความรู้และร่วมมือในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตลอดมา

3.2) ด้านการแก้ไข : ให้ความช่วยเหลือ แนะนำเมื่อพบเพื่อน ผู้ใช้แรงงานที่มี ปัญหาติดยาเสพติดให้ได้รับการรักษาอย่างถูกวิธีและติดตามให้กำลัง

3.3) ด้านการปราบปราม : เป็นผู้คอยสอดส่องดูแลแจ้งเบาะแสผู้เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดโดยให้ความร่วมมือกับผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่รัฐ

4) การรายงานผล

4.1) จำนวนเครือข่ายฯ (คน) รายงานเฉพาะตัวเลขให้กระทรวงทราบทุกวันที่ 15 และ 30 ของเดือน ส่วนกลาง : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ส่วนภูมิภาค : แรงงานจังหวัด

4.2) ผลการปฏิบัติงานของเครือข่ายฯ ให้รายงานเป็นผลงานภาพรวมของ สถานประกอบการนั้น ๆ โดยการประสานการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานกับวิทยากรครู ก ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดเก็บและรายงานผลของพื้นที่ ส่วนกลาง : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานติดต่อกับสำนักงานเขตกรุงเทพมหานครทุกเขต / วิทยากรครู ก ส่วนภูมิภาค : แรงงานจังหวัด ร่วมกับหัวหน้าหน่วยงานในสังกัดในจังหวัดติดต่อกับคณะทำงานประสานพลังแผ่นดินอำเภอ/จังหวัด/ วิทยากรครู ก

3.3.3 เครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดภาคราชการ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพในการประสาน ดำเนินการสร้างเครือข่ายพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดในภาคราชการได้จัดการประชุมคณะทำงาน ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดภาคราชการ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2546 ซึ่งมีพลเอก วีระชัย เข็มสอาด เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ในฐานะผู้ช่วยผู้อำนวยการประสานพลัง แผ่นดินเอาชนะยาเสพติดฝ่ายประสานภาคราชการเป็นประธานการประชุมมีข้อสรุปให้ทุกหน่วยงาน ดำเนินการ ดังนี้

1) จัดให้มีผู้ประสานพลังแผ่นดินภาคราชการร้อยละ 3 ของจำนวนข้าราชการ ทั้งหมด (รวมครอบครัว) โดยต้องมีรายชื่อพร้อมบุคคลที่จะเป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินที่ชัดเจนภายในวันที่ 20 กรกฎาคม 2546 เพื่อรอรับการประสานงานจาก อำเภอ / กิ่งอำเภอ ซึ่งจะจัดวิทยากร ครู ก

ครู ข มาประสานงานในแต่ละหน่วย เพื่อแนะนำแนวทางบทบาทหน้าที่ให้ผู้ประสานพลังแผ่นดิน ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

2) จัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ อำนวยความสะดวก การปฏิบัติงานของผู้ประสานพลังแผ่นดิน

3) การรายงานผลการปฏิบัติงานของผู้ประสานพลังแผ่นดินรอบ 1 เดือน ให้รายงานไปยังหน่วยงานในพื้นที่โดยตรง

4) การประเมินผลแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับพื้นที่ (หน่วยงานดำเนินการเอง) ส่วนกลางจะมีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง 5 คณะเป็นผู้ประเมินโดยวิธีสุ่มตัวอย่าง

แนวทางการดำเนินงาน

1) แต่งตั้งให้ข้าราชการตั้งแต่ระดับ 8 ขึ้นไปในสังกัด ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินในภาคราชการ สำหรับจังหวัดใดที่มีข้าราชการระดับ 7 รักษาการหัวหน้าส่วนราชการให้ข้าราชการผู้นั้นเป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินภาคราชการ รวมจำนวน 583 คน

2) ให้กรม / สำนักงานประกันสังคม จัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ อำนวยความสะดวก การดำเนินงานของผู้ประสานพลังแผ่นดินภาคราชการ สำหรับสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน มอบหมายให้กลุ่มพัฒนายุทธศาสตร์สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ เป็นผู้รับผิดชอบ

3) จัดเก็บข้อมูลและบันทึกรายชื่อผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดภาคราชการ ตามแนวทางของคณะกรรมการประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดภาคราชการ

3.3.4 การบันทึกข้อมูลผู้ประสานพลังแผ่นดิน

1) ให้กรม / สำนักงานประกันสังคมบันทึกข้อมูลผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดภาคราชการทางระบบ Internet www.plpd.org ภายในวันศุกร์ที่ 30 กันยายน 2546 สำหรับสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานให้สำนักบริหารกลางเป็นผู้ดำเนินการ

2) ให้แรงงานจังหวัดแจ้ง ศตศ. จ. ทราบว่าหัวหน้าหน่วยงานระดับจังหวัดในสังกัดกระทรวงแรงงาน (ระดับ 8) ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดภาคราชการ

3.3.5 หน้าที่ผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกลุ่มข้าราชการกระทรวงแรงงาน

- 1) การเฝ้าระวังดูแลผู้ได้บังคับบัญชาให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- 2) การให้ความรู้ คำแนะนำเพื่อให้ข้าราชการ / ลูกจ้าง และครอบครัวตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด
- 3) หากพบว่าผู้ได้บังคับบัญชาเป็นผู้เสพ / ผู้ติด ให้นำไปบำบัดรักษาโดยไม่ถือเป็นความผิดและป้องกันไม่ให้มีผู้เสพใหม่เกิดขึ้นในสถานานั้น ๆ

3.5.6 การรายงานผล

กระทรวงมหาดไทยแจ้งว่ายังไม่มีการกำหนดรูปแบบการรายงานที่ชัดเจน เนื่องจากภารกิจในแต่ละจังหวัดแตกต่างกัน แต่มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) ส่วนกลางให้ประสานสำนักงานเขต และรายงานไปยังสำนักงานเขตโดยตรงพร้อมทั้งสำเนาให้กระทรวงทราบ
- 2) ส่วนภูมิภาค ให้ประสานศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด (ศตส.จ.) และรายงานไปยัง ศตส.จ. โดยตรง พร้อมทั้งสำเนาให้กระทรวงแรงงานทราบ

3.4 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ

กระทรวงแรงงาน มีนโยบายให้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้จัดให้มีโครงการโรงงานสีขาว เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ เมื่อพบผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติด จึง จำเป็นต้องบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตใจ จึงจัดโครงการกลับสู่ชีวิตใหม่ของผู้ใช้แรงงาน เป็นโครงการต่อเนื่อง

3.4.1 แนวทางการดำเนินโครงการ โรงงานสีขาว-กลับสู่ชีวิตใหม่ของผู้ใช้แรงงาน มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ จัดส่งเจ้าหน้าที่ตรวจแรงงานและชักชวนสถานประกอบการ โรงงานต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ รับผิดชอบให้เข้าร่วมโครงการ
- 2) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดและสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่จัดประชุมชี้แจงโครงการ โรงงานสีขาว เพื่อให้ผู้เข้าประชุมที่ประกอบด้วยเจ้าของสถานประกอบการหรือโรงงาน มีความรู้ความเข้าใจโครงการ โรงงานสีขาว และสามารถนำไปปฏิบัติในโรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
- 3) เมื่อสถานประกอบการหรือโรงงานเข้าร่วมโครงการ โรงงานสีขาวแล้ว ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์การให้คะแนน โรงงานสีขาว โดยมีการกำหนดคะแนนเพื่อเป็นตัวชี้วัดว่าผ่านการประเมินหรือไม่
- 4) สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดตั้งคณะทำงานดำเนินการประชุมคณะทำงานเกี่ยวกับแผนนโยบายและการดำเนินการ ประชาสัมพันธ์โครงการให้นายจ้างลูกจ้างทราบ คณะทำงานตรวจสอบสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จะเป็นผู้ตั้งคณะทำงาน โดยมีรองอธิบดีกรมฯ เป็นประธานคณะทำงาน

5) รางวัลที่จะมอบให้สถานประกอบการหรือโรงงานที่เป็นโรงงานสีขาว ได้แก่ เกียรติบัตรและป้ายพลาสติก โดยสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด รวบรวมรายชื่อสถานประกอบการหรือโรงงานที่เป็นโรงงานสีขาวส่งกรมฯ เพื่อกรมฯ ได้จัดส่งเกียรติบัตรและงบประมาณในส่วนที่จะจัดทำป้ายพลาสติกตามจำนวนโรงงานสีขาวที่จังหวัดแจ้งและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามในเกียรติบัตร ในส่วนสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ ให้สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ดำเนินการเหมือนสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดในส่วนการดำเนินการเกี่ยวกับเกียรติบัตรและป้ายพลาสติกกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะเป็นผู้ดำเนินการ

6) การประชาสัมพันธ์โครงการโรงงานสีขาว กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะเป็นผู้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบในการดำเนินโครงการสีขาว

7) เป้าหมายในการดำเนินการโครงการโรงงานสีขาว

1) สถานประกอบการหรือโรงงานที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป ให้คณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการเป็นผู้ดำเนินการ

2) สถานประกอบการหรือโรงงานที่มีลูกจ้างน้อยกว่า 50 คน ที่แจ้งความจำนงขอเข้าร่วมโครงการ

3) ปริมาณเป้าหมายจะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของเป้าหมายการตรวจคุ้มครองแรงงานของแต่ละหน่วยงาน

8) กรณีสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด / สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่เข้าไปดำเนินงานโครงการโรงงานสีขาวแล้วพบเห็นผู้ติดยาเสพติดในโรงงานกรมฯ มีโครงการต่อเนื่อง คือ โครงการกลับสู่ชีวิตใหม่ของผู้ใช้แรงงาน โดย

8.1) ตั้งคณะกรรมการระดับกรม ดำเนินการโครงการกลับสู่ชีวิตใหม่ของผู้ใช้แรงงาน

8.2) รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้นายจ้างเห็นความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการหรือโรงงานและเข้าร่วมโครงการ

8.3) ประสานขอความร่วมมือกระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร และสภาพัฒนาฯ ในการบำบัดรักษา และฟื้นฟูผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

8.4) ประสานสถานประกอบการให้สำรวจตรวจสอบผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติด และส่งชื่อให้สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด หรือสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ และอนุญาตให้ลูกจ้างลาหยุดเพื่อบำบัดรักษา ฟื้นฟูโดยจ่ายหรือไม่จ่ายค่าจ้างก็ได้ตามแต่จะตกลงกัน(ประมาณ 15-20 วัน)เมื่อบำบัดรักษาฟื้นฟูเรียบร้อยแล้วให้รับกลับเข้าทำงานตามเดิม

8.5) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดและสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ประสานส่งผู้ใช้แรงงานที่ติดยาเสพติดไปเข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูต่อไป

3.4.2 หลักเกณฑ์การเข้าร่วมโครงการ โรงงานสีขาว

สถานประกอบการกิจการจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ 8 ข้อ โดยจะต้องได้คะแนน 80 คะแนน จากคะแนน 100 คะแนน จึงจะเป็นโรงงานสีขาว

เกณฑ์การพิจารณาโรงงานสีขาว มีดังนี้

1) มีนโยบาย ให้เจ้าของหรือผู้ดำเนินการสถานประกอบการปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

1.1) ควบคุม สอดส่องและดูแล ไม่ให้พนักงานของสถานประกอบการหรือบุคคลภายนอกกระทำการหรือมีส่วนร่วมกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในหรือบริเวณสถานประกอบการ

1.2) พิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่ไม่มีพฤติกรรมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าเป็นพนักงาน ทั้งนี้ไม่รวมถึงผู้เสพยาเสพติด ซึ่งได้รับการบำบัดการติดยาเสพติด และฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้กลับคืนสู่สภาพปกติแล้ว และจัดอบรมพนักงานของตนให้มีความเข้าใจในการป้องกันใช้ยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

1.3) จัดทำบันทึกประวัติของพนักงานไว้ประจำสถานประกอบการ โดยบันทึกประวัติอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อและนามสกุล เลขบัตรประจำตัวประชาชน ที่อยู่ และภูมิลำเนาของพนักงาน

1.4) ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงาน พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ในการแจ้งเมื่อพบว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือให้ข้อมูลข่าวสารหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลซึ่งมีเหตุอันควรสงสัย หรือควรเชื่อได้ว่าจะกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการของตน และอำนวยความสะดวกในการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2) มีป้ายหรือประกาศ เรื่องมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ ให้เจ้าของหรือผู้ดำเนินการสถานประกอบการ จัดให้มีป้ายหรือประกาศเตือนเกี่ยวกับพิษภัยหรืออัตราโทษตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้มีความชัดเจน เห็นได้ง่าย และมีข้อความเป็นภาษาไทย ข้อความที่สองจะมีภาษาอื่น ๆ นอกจากภาษาไทยก็ได้ แต่ข้อความภาษาอื่นนั้นต้องมีความหมายตรงกับข้อความภาษาไทย และมีขนาดไม่ใหญ่กว่าข้อความภาษาไทย ลักษณะขนาดและรายละเอียดของข้อความตามตัวอย่างที่แนบมาพร้อมนี้

3) มีคณะทำงานรับผิดชอบ ในสถานประกอบการจะต้องมีคำสั่งกำหนดให้มีคณะทำงานที่ทำหน้าที่สอดส่องดูแลช่วยเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าของสถานประกอบการในการดำเนินการโรงงานสีขาว โดยแบ่งออกเป็น

3.1) กรณีสถานประกอบการที่มีลูกจ้างไม่ถึง 50 คน ให้เจ้าของสถานประกอบการหรือฝ่ายบริหารออกคำสั่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบโรงงานสีขาวจากลูกจ้างทั่วไป

3.2) กรณีสถานประกอบการที่มีลูกจ้างเกิน 50 คน ให้เจ้าของสถานประกอบการ กิจการหรือฝ่ายบริหารออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการเป็นคณะทำงาน รับผิดชอบโรงงานสีขาวก็ได้

4) มีกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4.1) มีการให้ความรู้พนักงาน เจ้าของสถานประกอบการจะต้องมีการดำเนินการ พัฒนาบุคลากร ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดประชุม จัดอบรม หรือการส่งเสียงตามสายในช่วงพัก

4.2) มีกิจกรรมรณรงค์ เจ้าของสถานประกอบการจะต้องมีการดำเนินกิจกรรม เพื่อรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น จัดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬา คณิต การแสดงบนเวที แข่งขัน ประกวดบทความ เรียงความ ตอบปัญหาต่อต้านยาเสพติด

4.3) มีการตรวจสุขภาพ เจ้าของสถานประกอบการจะต้องมีการดำเนินการ ตรวจสุขภาพ และตรวจปีศาจวะให้แก่ลูกจ้างในสถานประกอบการ โดยจะเน้นการตรวจสุขภาพ ประจำปี หรือเฉพาะกิจ

5) ไม่พบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เจ้าของสถานประกอบการจะต้อง ดำเนินการให้สถานประกอบการปลอดยาเสพติด โดยไม่เสพ ไม่ค้า ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเสพติดทุกชนิด คือต้องมีการสอดส่องดูแลสังเกตพฤติกรรมการทำงาน of พนักงาน ไม่บ่งบอกหรือชี้ชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดจากคณะทำงานที่รับผิดชอบ

6) มีกระบวนการตรวจสอบ เจ้าของสถานประกอบการ จะต้องดำเนินการในส่วน รายละเอียดเกณฑ์ 7 ข้อ โดยการบันทึกและเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้เพื่อให้คณะทำงาน โรงงานสีขาว สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

บทที่ 4

ผลการดำเนินการในระดับพื้นที่ ศึกษากรณี จังหวัดปัตตานี

จากการศึกษาตามที่กล่าวมา จึงก่อให้เกิดกลไกในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์
พลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะยาเสพติด ดังนี้

- 4.1 ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ
- 4.2 นโยบายจังหวัดปัตตานี
- 4.3 การจัดองค์กรการบริหาร
- 4.4 วิกฤราะห์ผลสำเร็จ

4.1 ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 30/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 จัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (ด้านความมั่นคง) เป็นผู้อำนวยการ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่ กำหนดนโยบาย จัดให้มีแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ ตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน และแนวทางในการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด อำนวยการ เร่งรัด กำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล ดำเนินงานของส่วนราชการองค์การที่เกี่ยวข้อง ประสานความร่วมมือกับ ต่างประเทศเพื่อลดปัญหาการผลิต การควบคุม การติดตั้ง เคมีภัณฑ์ และอุปกรณ์ในการผลิตยาเสพติด การลำเลียง นำเข้า ส่งออก และลักลอบค้ายาเสพติด ประสานการปฏิบัติด้านการข่าว และดำเนินการ ด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติด เสนอนายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีในการ โยกย้าย ข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ การให้ความดีความชอบ การให้ทุน ให้โทษ มาตรการจูงใจ และปกป้องคุ้มครองข้าราชการ และประชาชนผู้ปฏิบัติหน้าที่ ป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดในระดับพื้นที่มี ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (ศตส.จ) เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่จังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการ จังหวัดเป็นผู้อำนวยการ มีหน้าที่จัดวางระบบข้อมูลข่าวสารการค้ายาเสพติด ติดตาม และประเมิน สถานการณ์ใน พื้นที่จังหวัด จัดทำแผนงานและโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ สั่งการ หรือมอบหมายให้ส่วน ราชการและหน่วยงานในพื้นที่จังหวัด ดำเนินการในลักษณะบูรณาการ ทั้งแผนงาน งบประมาณ และการปฏิบัติ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดของ ส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมณรงค์ ป้องกัน มิให้กลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จัดให้มีการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในชุมชน กำหนดเป้าหมายการปราบปรามและจัดชุดเฉพาะกิจเข้าปฏิบัติการ ในพื้นที่เป้าหมาย

จัดชุดสืบสวนตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือคำร้องเรียนของประชาชน รายงานผลการปฏิบัติงานให้ สดส.จ. ทราบทุกระยะ

4.2 นโยบายจังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานี ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นและเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเสพติด ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เรื่อง แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด และนโยบายในการทำสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ “รวมพลังคนปัตตานี สร้างกระแสแก้ปัญหายาเสพติด” ขึ้น เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาเสพติดภายใต้ปณิธานเดียวกัน คือ “ยาเสพติด เป็นภัยต่อชีวิตและทำลายความมั่นคงของชาติ เพื่อศักดิ์ศรีและเกียรติยศของชาวปัตตานี เราจะไม่ค้า ไม่เสพ ไม่สนับสนุน และไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด” ซึ่งต่อมาจึงได้มีการกำหนดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดังนี้

- 1) สนับสนุนกำลังความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทุกองค์กรในจังหวัดทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ องค์กรประชาชนในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- 2) สร้างกระแสสังคมเพื่อต่อต้าน และกดดันการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทุกรูปแบบ
- 3) บูรณาการมาตรการป้องกัน มาตรการปราบปรามและมาตรการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติด มีความเป็นเอกภาพ สามารถทำลายกระบวนการที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งการเสพ การผลิต การค้ายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดตลอดจนการสกัดกั้นการนำยาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ

4.3 การจัดองค์กรการบริหาร

ในการจัดองค์กรการบริหารเพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัดปัตตานีเป็นไปอย่างมีเอกภาพ และสามารถบรรลุผลตามนโยบายและเป้าหมายที่ได้วางไว้ มีดังนี้

- 1.1 ระดับจังหวัด จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด (สดส.จ.) โดยในการปฏิบัติงาน แบ่งออก 2 ส่วน คือ ส่วนบังคับบัญชา และส่วนอำนวยการ จากส่วนอำนวยการได้แบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายกำลังพล ฝ่ายข่าว ฝ่ายแผนงานฯ ฝ่ายส่งกำลังบำรุง และฝ่ายประชาสัมพันธ์
- 1.2 ระดับอำเภอ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด (สดส.อ.) ทุกอำเภอ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่
- 1.3 ระดับท้องถิ่น ได้กำหนดรูปแบบให้มีศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใน

ระดับท้องถิ่น คือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นทุกแห่ง โดยให้มีโครงสร้างและภารกิจ ในการดำเนินงานเช่นเดียวกับศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด

คำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ คำสั่งที่ 2/2546 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2546 เรื่อง การจัดโครงสร้างการประกอบ คำสั่ง การปกครองบังคับบัญชา การส่งกำลัง บำรุง การติดต่อสื่อสาร การรายงาน และการติดตามประเมินผลของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะ ยาเสพติดทุกระดับ ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดปัตตานี จึงมีคำสั่งจังหวัดปัตตานี ที่ 298/2546 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด ปัตตานี จัดโครงสร้างศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1) ส่วนบังคับบัญชา โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการ หัวหน้าสำนักงาน จังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

2) ส่วนอำนวยการ ประกอบด้วย 5 ฝ่าย ให้อยู่ในการกำกับดูแลของรองผู้ว่าราชการ จังหวัดปัตตานี (นายเชิดพันธ์ ณ สงขลา)

2.1 ฝ่ายกำลังพล

2.2 ฝ่ายการข่าว

2.3 ฝ่ายแผนงานและงบประมาณเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

2.4 ฝ่ายส่งกำลังบำรุง

2.5 ฝ่ายประชาสัมพันธ์

และให้มีคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบ ดังนี้

1 คณะทำงานฝ่ายปราบปรามยาเสพติด

2 คณะทำงานฝ่ายบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

3 คณะทำงานฝ่ายป้องกันยาเสพติด

4 คณะทำงานฝ่ายแก้ไขปัญหาหายาเสพติดในสถานศึกษา

5 คณะทำงานฝ่ายแก้ไขปัญหาหายาเสพติดในสถานประกอบการ

ในส่วนของคณะทำงานฝ่ายแก้ไขปัญหาหายาเสพติดในสถานประกอบการ มีคณะทำงาน ประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี (นายเชิดพันธ์ ณ สงขลา) หัวหน้าคณะทำงาน ผู้บังคับ การตำรวจภูธรจังหวัด จัดหางานจังหวัด สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์ พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดปัตตานี ประกันสังคมจังหวัด ประธานสภาอุตสาหกรรม นายกษมาคม ประมง หัวหน้าสำนักงานจังหวัด สารวัตรด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือปัตตานี สารวัตรแผนก 2 กองกำกับการ 4 ตำรวจน้ำ เป็นคณะทำงาน แรงงานจังหวัดปัตตานี (นายศิษฏพร ล้วนแก้ว) เป็น คณะทำงาน และเลขานุการ นางมาเรียม บัวหลวง และ นายกิจจา ศรีเจริญ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นโยบายและแผน สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี เป็นคณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ โดยให้มี

หน้าที่จัดทำแผนข้อมูลยาเสพติดในสถานประกอบการในจังหวัด วิเคราะห์ ศึกษา ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ วางแผนจัดทำแผนปฏิบัติการ กำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนสรุปผลการดำเนินงานให้ ศตส.จ. ทราบ

กระทรวงแรงงานมีบทบาทภารกิจในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 2 ด้าน คือ ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและด้านการไขปัญหาผู้เสพ / ผู้ติดยาเสพติด โดยหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานในระดับจังหวัดมีโครงการและกิจกรรมสำคัญ อาทิ โครงการ โรงงานสีขาว ดำเนินการโดยสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานให้ความรู้ แก่ นายจ้าง และ ลูกจ้าง เกี่ยวกับโทษ และการป้องกันปัญหายาเสพติด เพื่อให้สถานประกอบการร่วมมือกันป้องกัน ไม่ให้ยาเสพติดแพร่ระบาดเข้าสู่โรงงาน รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ใช้แรงงานที่ ติดยาเสพติด ให้ได้รับการรักษาและกลับเข้าทำงานได้ตามปกติ การฝึกอาชีพให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาจากการติดยาเสพติดแล้ว และการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและการป้องกันปัญหายาเสพติดในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ดำเนินการโดยศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ตลอดจนการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความรู้ในการ ป้องกันปัญหายาเสพติดในกลุ่มคนหางาน และบริการจัดหางานให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดแล้ว ดำเนินการโดยสำนักงานจัดหางานจังหวัด

ผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ จังหวัดปัตตานี

หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานในจังหวัดปัตตานี ได้ดำเนินกิจกรรมตามแผน ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงแรงงานในปีงบประมาณ 2546 ดังนี้

1. จัดกิจกรรม “โครงการ รวมใจ แรงงานไทย ไร้ยาเสพติด” เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2546 ณ สนามหน้าศาลากลางจังหวัดปัตตานี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี เป็นประธาน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 1,500 คน มีการรวมพลังผู้ใช้แรงงานต่อต้านยาเสพติด การเดินรณรงค์ถือป้ายคำขวัญต่อต้าน ยาเสพติดการกล่าวคำปฏิญาณไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกรูปแบบ ต่อหน้าพระบรมสาทิสลักษณ์ ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและลงนามสัตยาบันต่อต้านยาเสพติดของผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี หัวหน้าส่วนราชการ และผู้บริหารทุกภาคส่วน การทบทวนลายขยาบ้าจำลอง และการแข่งขันฟุตบอล “แรงงานต้านยาเสพติด ระหว่างทีมหัวหน้าส่วนราชการ กับ ทีมเจ้าของสถานประกอบการ และทีมผสม พนักงานหญิงในสถานประกอบการ ณ สนามกีฬาากลางจังหวัดปัตตานี

2. จัดอบรมการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด โดยศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดปัตตานี สำหรับผู้เข้าฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมเข้าทำงาน 2 รุ่น ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 145 คน

3. จัดรายการประชาสัมพันธ์ต่อต้านและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในฐานะผู้ขาย ผู้เสพหรือผู้ทราบเบาะแสได้รายงานตัว หรือแจ้ง พนักงานเจ้าหน้าที่ โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ ทุกวันอังคาร เวลา 15.30 – 16.00 น. รายการสาระน่ารู้ จากกระทรวง

แรงงาน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี FM 101 MHZ และสถานีวิทยุ
อสมท. 107.5MHZ เวลา 23.10 – 24.00 น.

4. การรวบรวมใบแสดงเจตจำนงของผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการและครอบครัว
การสมัครเป็นสมาชิก To Be Number One โดยให้หน่วยงานในสังกัดร่วมรับผิดชอบ ประชาสัมพันธ์
ให้สถานประกอบการ และผู้ใช้แรงงานให้แล้วเสร็จตามกำหนด โดยใช้ฐานข้อมูลจำนวนสถาน
ประกอบการและผู้ใช้แรงงานจากสำนักงานประกันสังคมจังหวัดปัตตานี ณ วันที่ 17 มีนาคม 2546
จากจำนวนสถานประกอบการ 1,549 แห่ง ลูกจ้าง 21,072 คน รายงานการแสดงผลงานของผู้ใช้
แรงงานต่อกระทรวงแรงงาน ลูกจ้าง 20,046 คน ครอบครัว 51,727 คน ร่วมแสดงเจตจำนง
71,773 คน คิดเป็นร้อยละ 95.13 % ยื่นใบสมัครสมาชิก To Be Number One สถานประกอบการ
ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คน ขึ้นไป 43 แห่ง ลูกจ้าง 9,304 คน ส่งใบสมัคร 21 แห่ง ลูกจ้าง 2,003 คน
คิดเป็นร้อยละ 21.53

5. จัดประชุมตามโครงการ “อาสาสมัครแรงงานไทยด้านกักยาเสพติด” โดยสำนักงาน
ประกันสังคมจังหวัดปัตตานี ลูกจ้าง / ผู้ประกันตน เข้าร่วมประชุม จำนวน 518 คน เมื่อวันที่ 2
เมษายน 2546 ณ โรงแรมซี.เอส อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

6. จัดประชุมสัมมนานายจ้าง และ ลูกจ้าง ตามโครงการโรงงานสีขาว มีสถานประกอบการ
เข้าสัมมนา จำนวน 82 / 126 คน / แห่ง และประชาสัมพันธ์ให้สถานประกอบการ ที่มี ลูกจ้างตั้งแต่
50 คน ขึ้นไป ได้ทราบวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรมตามโครงการโรงงาน สีขาว มีสถาน
ประกอบการในจังหวัดปัตตานี เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการโรงงานสีขาว จำนวน 42 โรง ผ่าน
การประชุม 34 โรง คิดเป็นร้อยละ 80.95

7. ดำเนินการจัดการแข่งขันกีฬาแรงงานต่อต้านยาเสพติดและเอดส์ กีฬา 3 ประเภท สถาน
ประกอบการเข้าร่วม 25 แห่ง ฟุตบอล 10 ทีม วอลเลย์บอลชาย 5 ทีม วอลเลย์บอลหญิง 4 ทีม
แชร์บอลหญิง 2 ทีม และฟุตซอล 13 ทีม การแข่งขันชิงชนะเลิศในวันที่ 1 พฤษภาคม 2546
(วันแรงงานแห่งชาติ) การเดินรณรงค์ถือป้ายต่อต้านยาเสพติดมีผู้เข้าร่วมประมาณ 3,000 คน

8. ฝึกอาชีพให้ผู้ผ่านการบำบัดการติดยาเสพติดหลักสูตรเตรียมเข้าทำงาน(การทำผ้าบาติก)
โดยศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดปัตตานี ณ อาคารอเนกประสงค์ โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธราช
อำเภอสายบุรี จำนวน 85 คน ระหว่างวันที่ 4 เมษายน – 12 มิถุนายน 2546

9. สำรวจข้อมูลสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการจังหวัดปัตตานี (แบบ สด.4)
จำนวน 506 แห่ง สถานประกอบการ จำนวน 306 แห่ง ผู้ประกอบการเรือประมง 200 แห่ง โดย
สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

10. ประสานสถานประกอบการ ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คน ขึ้นไป จำนวน 44 แห่ง ลูกจ้างรวม
ทั้งสิ้นจำนวน 11,292 คน เพื่อจัดตั้งเครือข่ายพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดเฝ้าระวังแจ้งเบาะแสปัญหา

ยาเสพติดและเป็นเครือข่ายประสานการดำเนินงานด้านแรงงาน ระหว่างนายจ้าง ลูกจ้าง และหน่วยงานของกระทรวงแรงงานมีสถานประกอบการตอบรับและสมัคร 51 แห่ง เครือข่ายพลังแผ่นดิน 304 คน ได้บันทึกรายชื่อลงในเครือข่ายทางระบบ Internet www.plpd.org

11. ประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการส่งเสริมบทบาท เจ้าของสถานประกอบการจำนวน 2 รุ่น เมื่อวันที่ 3 และ 4 กันยายน 2546 สถานประกอบการเข้าร่วม 332 แห่ง ให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของรัฐ แนวทางการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพและติดตามผลผู้ใช้สารเสพติดในโรงงาน มาตรการทางกฎหมายในการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดในสถานประกอบการ และคำมั่นสัญญาในการให้ความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานประกอบการจังหวัดปัตตานี

12. การดำเนินการตามโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการส่งเสริมบทบาท เจ้าของสถานประกอบการในจังหวัดปัตตานี ระยะที่ 2 คือ สุ่มตรวจสอบสารเสพติด ในสถานประกอบการ ลูกจ้าง ในภาคธุรกิจบริการ และภาคกิจการประมงและต่อเนื่อง จำนวน 9 แห่ง ลูกจ้าง 721 คน การสุ่มตรวจเบื้องต้น ทางภูมิคุ้มกันวิทยา พบ ผู้ต้องสงสัย จำนวน 19 ราย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดได้ส่งตัวอย่างปัสสาวะผู้ต้องสงสัยไปทำการพิสูจน์ยืนยัน ณ กองวัตถุเสพติด กระทรวงสาธารณสุข ผลการตรวจยืนยัน เป็นสารเสพติดประเภทกัญชา

13. ประสานงานเครือข่ายพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดจากสถานประกอบการ 44 แห่ง /พลังแผ่นดิน 295 คน ร่วมประกาศ “จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดเข้มแข็งต่อต้าน ยาเสพติด” เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2546 ณ สนามโรงเรียนเบญจมราชูทิศปัตตานี

4.4 วิเคราะห์ผลสำเร็จ

4.4.1 ปัจจัยนำเข้า (Input)

4.4.1.1 ด้านบุคลากร การจัดบุคลากรอัตรากำลัง ตามภารกิจของคณะทำงานฝ่ายแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานประกอบการจังหวัดปัตตานี ครอบคลุมทุกหน่วยงานในสังกัด

กระทรวงแรงงานซึ่งมีภารกิจโดยตรง และจะมีหน่วยงานเสริม เพื่อประสานการปฏิบัติ คือ ตำรวจภูธรจังหวัด ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือปัตตานี และตำรวจน้ำ ซึ่งในบางโอกาสจะผนวกภารกิจการจับกุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการแพร่ระบาดของยาเสพติด แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มักจะลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาเสพ และจำหน่าย ส่วนสภาอุตสาหกรรม และสมาคมประมงจังหวัดปัตตานี จะเป็นฝ่ายประสานงาน กับสถานประกอบการให้เกิดความคล่องตัว ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

4.4.1.2 ด้านงบประมาณ

งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงาน ปปส. ปี 2546 ผ่าน ศตสจ. เป็นงบดำเนินการ เป็นจำนวน 158,000 บาท ส่วนงบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์ไม่ได้รับการจัดสรร โดยให้ใช้งบปกติของสำนักงานฯ เพื่อเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ เครื่องเขียน แบบพิมพ์ ค่าถ่ายเอกสาร ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ อุปกรณ์สำนักงานแรงงานจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการเป็นหลัก ด้านยานพาหนะ หน่วยงานใดมีภารกิจในกรณีเร่งด่วน ให้ใช้ยานพาหนะของหน่วยงานนั้น ๆ หากมีการนัดหมาย หรือมีงานเฉพาะกิจตามแผนปฏิบัติการ จะนัดแนะวัน เวลา และใช้ยานพาหนะของสำนักงานแรงงานจังหวัด ปัตตานี หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานในจังหวัดปัตตานี 5 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดปัตตานี ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดปัตตานี สำนักงานประกันสังคมจังหวัด-ปัตตานี และสำนักงานจัดหางานจังหวัดปัตตานี ได้ดำเนินการโครงการกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานประกอบการจังหวัดปัตตานี

ปีงบประมาณ 2546 จำนวน 6 โครงการ/ตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ดังนี้

โครงการรวมใจแรงงานไทย ไร้ยาเสพติด,	12,000 บาท
โครงการประชาสัมพันธ์	18,000 บาท
โครงการโรงงานสีขาว	12,800 บาท
โครงการฝึกอาชีพพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ผ่านการบำบัด	22,540 บาท
โครงการอาสาสมัครแรงงานไทยด้านภัยยาเสพติด,	34,850 บาท
โครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการส่งเสริมบทบาทเจ้าของสถานประกอบการ	52,310 บาท
โครงการประสานงานเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดในสถานประกอบการ	5,500 บาท

4.4.2 กระบวนการดำเนินงานการจัดองค์กร

4.4.2.1 การจัดองค์กร

ได้มีคำสั่งจัดตั้งศูนย์อย่างชัดเจน ในด้าน โครงสร้างแบ่งออกเป็น ส่วน และฝ่ายต่างๆ นอกจากนั้นยังกำหนดให้มีคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งในคำสั่งดังกล่าวได้กำหนดคณะทำงาน ตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ตามความเหมาะสมของแต่ละฝ่าย แต่ละหน่วยงาน ซึ่งถือเป็นองค์กรที่เป็นรูปนัย (Formal Organization) องค์กรหนึ่ง

4.4.2.2 การจัดระบบบริหาร

1) คณะทำงานฝ่ายแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานประกอบการ มีการจัดระบบการบริหารอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี เป็นหัวหน้าคณะทำงาน คณะกรรมการประกอบด้วยส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ กำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน โดยมีแรงงานจังหวัดปัตตานี เป็นกรรมการและเลขานุการ และ ใช้สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี

เป็นสำนักงานเลขานุการฯ สร้างทีมงานและการมอบหมายงานในการปฏิบัติตามภารกิจของฝ่ายแก้ปัญหาสุขภาพเสพคิดในสถานประกอบการ มีผู้รับผิดชอบหลักเพียง 2 คน คือ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 ซึ่งเป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการฯ นั้น ในการอาศัยกลไกการบริหารที่อาศัยการประสานงาน การจัดผู้ร่วมรับผิดชอบในแต่ละครั้งที่มีการดำเนินการแต่ละกิจกรรม สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี จะประสานกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน เพื่อขอตัวข้าราชการและเจ้าหน้าที่มาเป็นทีมงานเฉพาะกิจเป็นครั้งคราว ซึ่งถือเป็นความสำเร็จในระดับหนึ่ง ที่การบริหารจำเป็นต้องอาศัยการประสานงาน การบูรณาการ ทั้งด้านคน ทรัพยากร และอื่น ๆ การวางแผนและการดำเนินงานตามแผนในการดำเนินการ เมื่อ ได้รับแจ้งวงเงินงบประมาณที่จะดำเนินการจาก ศตส.จ. ปัตตานี สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี จะเชิญหัวหน้าส่วนราชการสังกัดกระทรวงแรงงาน และหัวหน้าหน่วยงาน ตลอดจนคณะกรรมการอื่น ๆ ที่สังกัดฝ่ายแก้ปัญหาสุขภาพเสพคิดในสถานประกอบการ เพื่อประชุม ปรึกษาหารือ วางแผนการดำเนินการ กำหนดกิจกรรม ระยะเวลาดำเนินการ

2) การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน

การดำเนินการคณะกรรมการฯ ได้มีการสำรวจข้อมูลทุกระดับ การศึกษาตัวชี้วัด ตลอดจนกำหนดเป้าหมาย การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

3) การควบคุม

เพื่อให้การนำนโยบายการทำสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ไปสู่การปฏิบัติของคณะกรรมการฝ่ายแก้ปัญหาสุขภาพเสพคิดในสถานประกอบการของ ศตส.จ.ปัตตานี สามารถสนองตามนโยบายของรัฐบาล ศตส.จ.ปัตตานี ได้มีการจัดระบบควบคุมการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ระบบรายงานผลดำเนินการ ศตส.จ.ปัตตานี กำหนดให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง คณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ รายงานผลการดำเนินงานทุกวันที่ 5 ของเดือน

3.2 มีการรายงานผลงานประจำเดือน ต่อที่ประชุมคณะกรรมการ ศตส.จ.ปัตตานี ประจำเดือน และสำนักงานแรงงานจังหวัดรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ไปยังกระทรวงแรงงาน ทุกเดือน

4) งบประมาณ

งบประมาณในการดำเนินการ เป็นงบประมาณจาก ปปส. ซึ่งจัดสรรให้ ศตส.จ. ปัตตานี สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการฯ จะเป็นผู้เสนอโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก ศตส.จ.ปัตตานี

5) การประชาสัมพันธ์

มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุ เพื่อต่อต้านและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด และความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

4.4.3 ผลผลิต (Output)

มีการแต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ โดยมีส่วนราชการและหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน รับผิดชอบ

4.4.3.1 มีการเดินรณรงค์ด้านยาเสพติด การอบรมให้ความรู้ การจัดประชาสัมพันธ์ การแสดงเจตจำนงต์โดยสมัครเป็นสมาชิก To Be Number One นอกจากนั้นยังมีการอบรม ประชุม สัมมนา ทั้งลูกจ้าง เจ้าของสถานประกอบการ การแข่งขันกีฬา การฝึกอาชีพ มีการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ

4.4.4 ผลลัพธ์ (Outcome)

4.4.4.1 บุคลากรในสังกัดสำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและส่วนราชการที่เป็นคณะทำงาน มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน เข้าใจในการนำนโยบายแนวทางในการทำสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดไปสู่การปฏิบัติ

4.4.4.2 บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในการดำเนินงาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534

4.4.4.3 มีการบูรณาการแผนงาน โครงการ ในการทำสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.4.4.4 สนองตอบนโยบายรัฐบาล และ กระทรวงแรงงาน

4.4.4.5 เจ้าของสถานประกอบการ และผู้ใช้แรงงานมีความตระหนักและเชื่อมั่นตลอดจนมีความพึงพอใจ ในการป้องกันบำบัดและปราบปรามยาเสพติด

4.4.4.6 ประชาชนในพื้นที่ มีความเชื่อมั่นและมีความพึงพอใจ ในการทำสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

สถานการณ์เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ของประเทศในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ขาดพลัง และขาดสมดุล ปัญหาสังคมไทยในเชิงโครงสร้างขยายต่อเนื่อง เป็นช่องว่างให้ยาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านมา ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนเชื่อมโยงกับปัญหาพื้นฐานอื่นๆ การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีลักษณะต่างคนต่างทำ เน้นการทำงานเชิงรับ ขาดการบูรณาการระบบการสนับสนุนทางด้านงบประมาณและบุคลากรยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์และนโยบายในการแก้ไขปัญหารวมทั้งการมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลบางคนมีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติด

รัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล โดยยึดหลัก"การป้องกัน นำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องเข้ารับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด และกำหนดดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เรื่องแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด และได้มอบนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ดำเนินการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ให้มีการจัดตั้งองค์กรในการดำเนินงานในระดับต่างๆ ทั้งระดับชาติ และในระดับจังหวัด

การนำยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด นอกจากการดำเนินกลยุทธ์ตามแนวทางความคิดทางยุทธศาสตร์แล้ว ยังมีปัจจัยเงื่อนไขสำคัญ คือ ทุกองคาพยพในสังคมจะต้องผนึกกำลังร่วมกันให้เป็นพลังของแผ่นดิน ร่วมแก้ปัญหาด้วยความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาของสังคมและประเทศชาติร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

จังหวัดปัตตานีเป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประสบปัญหายาเสพติดเช่นเดียวกับจังหวัดอื่นๆ เนื่องจากเป็นจังหวัดตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเล และมีท่าเทียบเรือประมง ตลอดจนสามารถติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านได้ไม่ยาก จึงเป็นแหล่งค้า และแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด มีทั้งชุมชนในเขตเทศบาล ตำบล หมู่บ้าน ในอำเภอต่างๆ โดยมีหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในระดับไม่รุนแรง จำนวน 15 หมู่บ้าน/ชุมชน และในสถานประกอบการมีส่วนน้อย ซึ่งผลจากการสุ่มตรวจสอบสารเสพติดในสถานประกอบการ ภาคธุรกิจบริการ และ ภาคกิจการประมงและต่อเนื่องจำนวน

9 แห่ง ผู้เข้ารับการคุ้มครองสารเสพติดในปีสภาวะ 721 คน ตรวจสอบปรากฏว่าเป็นสารเสพติดประเภท กัญชา 4 ราย อาจจะเนื่องมาจากประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานีนับถือศาสนาอิสลาม ยาเสพติดมักจะไม่ค่อยแพร่ระบาดรุนแรงในกลุ่มไทยมุสลิม เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมจะผูกพันและเคร่งครัดกับการทำกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีปฏิบัติตามบทบัญญัติที่ต้องห้ามอย่างเด็ดขาด

จังหวัดปัตตานี ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดปัตตานี (ศตส.จ.ปัตตานี) เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่จังหวัด

ในการแปลงนโยบายลงสู่การปฏิบัติ ของหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานในจังหวัดปัตตานี ตลอดจนคณะทำงานฝ่ายแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ ใช้กรอบนโยบายรัฐบาลเป็นแนวทางในการดำเนินงาน คือยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด นโยบายของกระทรวงแรงงาน เป้าหมายการดำเนินงานของจังหวัด โดยใช้แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบแนวทางในการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ ทั้งด้านการจัดองค์การ การวางแผน การจัดทำแผนปฏิบัติการ การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด การรายงานผล ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการทุกกิจกรรมประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป็นผลทำให้สถานประกอบการกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดปัตตานี ผ่านเกณฑ์และประกาศจัดตั้งเป็นโรงงานสีขาว จำนวน 34 โรง ตลอดจน จัดตั้งเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินที่เข้มแข็งของลูกจ้างในการดูแล เฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป จำนวน 44 แห่ง ผู้ประสานพลังแผ่นดิน 304 คน

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐบาลควรสนับสนุน เอาจริงเอาจังต่อการปฏิบัติงาน แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ปราศจากผู้เสพ ผู้ค้า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการความพร้อมของบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2) รัฐบาลควรดำเนินงานป้องกัน และปราบปรามเพื่อแก้ไขปัญหายาอย่างเคร่งครัดและจริงจัง ต่อกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มเสี่ยงในสถานประกอบการ ทั้งการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษา การประชาสัมพันธ์ และการเพิ่มศักยภาพองค์กรที่ปฏิบัติงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) รัฐบาลควรมีมาตรการ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการอย่างเป็นรูปธรรม สอดส่องดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐที่หาผลประโยชน์ในการเลือกปฏิบัติในการดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะสถานประกอบการบางประเภทผู้จ้างแรงงานยังต้อง

พึ่งพาอาศัยกันเพื่อให้สามารถทำงานติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยเจ้าของสถานประกอบการมักจะปล่อยปละละเลยเนื่องจากเป็นผลประโยชน์ทางธุรกิจ

4) ส่งเสริมให้เจ้าของสถานประกอบการ ให้ความสำคัญสถาบันทางศาสนา ได้เข้ามา มีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง ในการพัฒนาจิตใจ รู้จักบาปบุญคุณโทษ ของการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในทุกรูปแบบ ตามหลักการของศาสนาทุกศาสนา

5) สนับสนุน และส่งเสริมการจัดกิจกรรมในสถานประกอบการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ให้เหมาะสมกับประเภทกิจการของสถานประกอบการนั้นๆ โดยมีการประกวดให้รางวัล และประกาศเกียรติคุณยกย่อง เป็นสถานประกอบการดีเด่นในการร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด

6) ออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และมาตรการการควบคุมสถานประกอบการในการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง และมีบทลงโทษอย่างเด็ดขาดถ้าหากปล่อยปละละเลยให้มีการแพร่ระบาด หรือมีพฤติกรรมที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในทุกรูปแบบ ทั้งนายจ้าง และลูกจ้าง

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

1) ด้านการป้องกัน

1.1) การแก้ไขปัญหายาเสพติด ต้องดำเนินการอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

มิใช่เฉพาะช่วงการประกาศสงคราม ด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ปัจจุบัน ต้องเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา โรงเรียนและอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และที่สำคัญคือประชาชนทุกคนต้องให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง เพื่อให้เกิด “พลังแผ่นดิน” ที่เข้มแข็งและยั่งยืน

1.2) ส่งเสริมสนับสนุน การจัดกิจกรรม และงบประมาณ ที่เป็นการสนับสนุนด้านประสิทธิภาพ และความร่วมมือในการดำเนินการของหน่วยงานที่รับผิดชอบประสานงานกับเครือข่ายผู้ประสานพลังแผ่นดินในสถานประกอบการอย่างค้ำคูณจริงจัง ให้ทุกฝ่ายมีความตื่นตัว และมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งจะรายงานความเคลื่อนไหวพฤติกรรมต่างๆเกี่ยวกับยาเสพติดให้ทางราชการทราบ

2) ด้านการปราบปราม

2.1) ด้านการข่าว รัฐบาล / ฝ่ายปราบปราม ควรจัดให้มีผู้สืบข่าวในทางลับ ประจำ หมู่บ้าน / ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ ให้ติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ค้า ผู้เสพ และผู้ผลิตในพื้นที่อย่างใกล้ชิด โดยให้มีค่าตอบแทนอย่างคุ้มค่า

2.2) ควรจัดตั้งชุดปราบปรามเฉพาะกิจ ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด / อำเภอ โดยสับเปลี่ยนหมุนเวียนพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อมิให้เกิดความเกรงใจหรือเกรงกลัวมีอิทธิพลรับสินบน หรือเลือกปฏิบัติได้

3) ด้านการบำบัดรักษา

3.1) ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการปฏิบัติ ให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพในด้าน การให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดยาเสพติด ในสถานประกอบการ ชุมชน หรือสถานศึกษา ให้ทำความเข้าใจกับผู้เสพและผู้ปกครองของผู้เสพ ให้รู้ว่า นโยบายของรัฐบาล ถือว่าผู้เสพเป็นผู้ป่วยที่ต้องนำตัวไปบำบัดรักษา และมอบหมายผู้นำท้องถิ่น คัดต่อรับตัวผู้เสพไปทำการบำบัดรักษา และประสานกับสถานบำบัดรักษาภาครัฐ และภาคเอกชนเพื่อช่วยเหลือ โดยดำเนินการอย่างมีระบบ

3.2) จัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพผู้ติด / ผู้ก้าว ที่ว่างงาน โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อดำเนินงานตามโครงการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ เมื่อประชาชนมีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จะเป็นพลังแผ่นดินในการควบคุมและกำจัดปัญหา ยาเสพติด

5.2.3 ข้อเสนอแนะด้านการจัดการ

1) ด้านบุคลากร

- สำนักงาน ป.ป.ส. ควรที่จะกำหนดโครงสร้างและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป.ป.ส. มาปฏิบัติงานประจำ เป็นหน่วยเฉพาะกิจ เพื่อเป็นหลักในการประสานงาน / ประสานการปฏิบัติ และมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานหน่วยงานต่าง ๆ มาช่วยปฏิบัติงานอย่างมีเอกภาพ ในรูปขององค์กรที่เข้มแข็ง ต้องประสานการปฏิบัติกับทุกหน่วยงาน ในพื้นที่อย่างชัดเจน ทั้งงานนโยบาย งานอำนวยการ งานประสานงาน งานแผนงาน โครงการ งานข้อมูล งานติดตามและประเมินผล

- ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อจะได้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลง ความซับซ้อน ของขบวนการผลิต จำหน่าย เครื่องขาย และวิธีการเสพ ตลอดจนได้รู้จักกับสารเสพติดในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

2) ด้านงบประมาณ

- ควรจัดสรรงบประมาณเป็นงบล่าช้า โดยให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในระดับจังหวัด(ศตจ.)รับผิดชอบในการบริหารงบประมาณในการดำเนินการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ สามารถจัดสรรให้กับคณะทำงานฝ่ายต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและเพียงพอ ทำให้การดำเนินการในกิจกรรมโครงการต่างๆมีสภาพคล่องตัว มีประสิทธิภาพ

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์

ควรสนับสนุนวัสดุสำนักงานและอุปกรณ์ที่จำเป็น แก่หน่วยงาน หรือคณะทำงาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ยานพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง ตามความจำเป็นอย่างเพียงพอ

5.2.4 ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

1) สำนักงาน ป.ป.ส. ควรที่ศึกษากฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และแนวทาง

ในการดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ล้ำสมัยและดำเนินการปรับปรุงให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติงาน

2) ทวรมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เช่นเรื่องหลักประกันความปลอดภัยแก่ผู้ให้ข่าว การพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ ของผู้ปฏิบัติงานต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ในทุกระดับ

บรรณานุกรม

- กรวีร์ ศรีกิจการ; ผศ.เอกสารการสอน พค.603 "นโยบายและการวางแผนทางสังคม"
กระทรวงแรงงาน การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ
กระทรวงแรงงาน ,2545(เอกสารจัดสำเนา)
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
ในทุกกรมหม่อมหมื่นจุลรัตน์ราชภัฏญา สิริวัฒนาพรรณวดี
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โครงการโรงงานสีขาว, 2545
- เกษร กาญจนารัตน์,การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ
จังหวัดลำพูน,2545(เอกสารจัดสำเนา)
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด: สำนักงาน สรุปแผนปฏิบัติการเพื่อ
เอาชนะยาเสพติด พ.ศ. 2544-2545 กรุงเทพฯ:ธรรมสาร: 2545
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด:สำนักงาน ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะ
ยาเสพติด:กรุงเทพฯ : ธรรมสาร 2545
- มัชวาน สุวรรณเรือง. ประสิทธิผลของการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามทุจริตของโครงการ
ท.ม.ก. ไปปฏิบัติ : กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์
ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536
- วรา เวชชาภินันท์. ทัศนคติของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในมาตรการป้องกันและปราบปราม
ยาเสพติดของกรมตำรวจ : กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, 2542
- วรเดช จันทรศร การนำนโยบายไปปฏิบัติ : ตัวแบบและคุณค่า วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ , 2528
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. ปรัชญาและพัฒนบริหารในสุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย,เอกสารการสอน
ชุดวิชาหลักและระบบบริหารการศึกษา เล่มที่ 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ,2523
- วุฒิพงษ์ เหล่าจุมพล : ว่าที่ร้อยตรี ยุทธศาสตร์การใช้พลังแผ่นดินและแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะ
ยาเสพติด กรุงเทพฯ: ครูสภา ,2544

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีที่มีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา.

กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527

ศุภชัย ยาวะประภา. นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ, ไทยวัฒนาพานิช, 2519

สนิท สัมครการ และคณะ. พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย.

วารสารการวิจัยทางการศึกษา, สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2530

สวนวิจัยและพัฒนาวิชาการ สำนักพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : สำนักงาน ป.ป.ส.

บทความวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด, 2533 – 2541 : กรุงเทพอรุณการพิมพ์ 2542

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, คู่มือการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ในสถานประกอบการ, 2544

อมร รักษาสัตย์ การพัฒนานโยบาย, พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2520

อรุณ รักรธรรม, หลักมนุษยสัมพันธ์และการบริหาร, กรุงเทพฯ, ไทยวัฒนาพานิช, 2517

อรัญ สุวรรณบุปผา. การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดให้โทษในประเทศไทย :

กรุงเทพฯ, สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533